

**Основна школа „Владимир Перић Валтер“
Пријепоље**

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД
за период
од школске 2022/2023. 2025/2026. година**

1.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Полазне основе израде Школског програма

Приликом израде Школског програма користили су се следећи документи:

1.Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ бр.88/17, 27/18 и др. закона 10/19, 6/20 и 129/21)

2.Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ бр. 55/13, 101/17, 27/18 и др. закона 10/19 и 129/21)

Полазне основе су и правилници који се односе на наставу у првом циклусу за I, II, III и IV разред, на наставу у другом циклусу за V, VI, VII и VIII разред, на стручно усавршавање, уџбенике, посебне програме, безбедност на раду.

Начела на којима је програм утемељен су :

1. усмерености на процесе и исходе учења;
2. заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3. уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4. хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5. поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6. заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7. уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8. развијање позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целиг живота;
9. коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
10. уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи

Школски програм урађен је у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и садржи:

1. циљеве школског програма;
2. план наставе и учења основног образовања и васпитања;
3. програме обавезних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
4. изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
5. програм допунске и додатне наставе;
6. програм културних активности школе;
7. програм школског спорта и спортских активности;
8. програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
9. програм слободних ваннаставних активности ученика;
10. програм професионалне оријентације;
11. програм здравствене заштите;
12. програм социјалне заштите;
13. програм заштите животне средине;
14. програм сарадње са локалном самоуправом;
15. програм сарадње са породицом;
16. програм излета, екскурзија и наставе у природи;
17. програм рада школске библиотеке;

У осталој школској документацији налазе се следећи садржаји:

1. начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад (Ученички парламент);
2. Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма
3. Заштита и безбедност ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и запослених, регистрисани су општим актима школе.

1.2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

1. Пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
2. Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице;
3. Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;
4. Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија и информационо комуникационих технологија;
5. Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
6. Развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;
7. Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
8. Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
9. Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;

10. Развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
11. Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
12. Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
13. Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
14. Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;
15. Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрастне равноправности и толеранције

1.3.ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА

Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2022/2023. године до краја школске 2025/2026. године

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ

Програм се реализује на српском језику

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. бр.	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
5.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
9.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
	УКУПНО: А	18-20*	648-720*	19-21*	684-756*	19-21*	684-756*	19-21*	684-756*

Ред. бр.	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/Грађанско васпитање*	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе *	2	72	2	72	2	72	2	72
	УКУПНО: Б	1-2*	36-108*	1-2*	36-108*	1-2*	36-108*	1-2*	36-108*
	УКУПНО А + Б	19-23*	684-756*	20-24*	720-792*	20-24*	720-792*	20-24*	720-792*

*Ученик бира један од понуђених програма

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети и изборни програми

Ред. бр.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	19-23*	684-756*	20-24*	720-792*	20-24*	720-792*	20-24*	720-792*
2.	Пројектна настава*	-	-	-	-	-	-	1	36
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Додатна настава	-	-	-	-	1	36	1	36
5.	Настава у природи**	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

*Пројектна настава је обавезна за све ученике четвртог разреда само за школску 2022/2023. године.

**Настава у природи се реализује у складу са одговарајућим правилником

Ред. бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности*	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

* Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

2.1. СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: **четврти**

Недељни број часова: 5

Годишњи број часова: 180

ЦИЉ УЧЕЊА Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Кључни појмови: књижевност, језик, језичка култура.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА: Програм наставе и учења предмета *Српски језик* у четвртом разреду основне школе чине три предметне области: *Књижевност*, *Језик* и *Језичка култура*. Препоручени број часова по предметним областима је: *Књижевност* – 80 часова, *Језик* – 50 часова и *Језичка култура* – 50 часова. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ul style="list-style-type: none">– чита са разумевањем различите врсте текста;– укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове;– разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст;– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;– именује позитивне и негативне особине ликова;– уочи и издвоји основне елементе лирске	КЊИЖЕВНОСТ	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија <ol style="list-style-type: none">1. Шаљива народна песма <i>Женидба врапца Подунавца</i>2. Војислав Илић: <i>Јесен</i> / Владислав Петковић Дис: <i>Зима</i>3. Момчило Мошо Одаловић: <i>Молитва за маму</i>4. Мирослав Антић: <i>Космонаутска песма</i>5. Бранко Миљковић: <i>Песма о цвету</i>6. Добрица Ерић: <i>Завичај</i> /	Време реализације наставних садржаја прецизније се одређује годишњим и оперативним планом рада

<p>песме (стих, строфа, рима и ритам);</p> <ul style="list-style-type: none"> – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – преприча текст из различитих улога/перспектива; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела; – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; 		<p><i>Отаџбина је наша очевина / Момчило Мошо Одаловић:</i> <i>Птице косовчице</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Мирослав Антић: <i>Прва љубав / Најљубавнија песма / Алексије Марјановић: Љубав</i> 8. Бранко Ћопић: <i>Месец и његова бака / Десанка Максимовић: Пауково дело</i> 9. Бранислав Црнчевић: <i>Кад би мени дали један дан</i> 10. Владимир Андрић: <i>Дај ми крила један круг</i> 11. Народна песма <i>Милош у Латинима</i> 12. Народна песма <i>Јетрвица адамско колена</i> <p>Проза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна прича о животињама: <i>Мећед, свиња и лисица</i> 2. Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i> 3. Народна приповетка: <i>Ветар и сунце</i> 4. Народна бајка: <i>Пепељуга</i> 5. Бранислав Нушић: <i>Прва љубав (одломак из Аутобиографије)</i> 6. Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i> 7. Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i> 8. Светлана Велмар Јанковић: 	
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> – правилно пише сва три модела управног говора; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. 		<p style="text-align: center;"><i>Стефаново дрво</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Лав Николајевић Толстој: <i>Врабац и ласте / Два мраза</i> 10. Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i> 11. Весна Алексић: <i>Детективско срце</i> 12. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно Паче – читање у наставцима</i> <p>Драмски текстови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гвидо Тартаља: <i>Подела улога</i> 2. Љиљана Крстић: <i>Кад пролеће дође</i> 3. Дејан Алексић: <i>Слава</i> <p>Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу)</p> <ul style="list-style-type: none"> • о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; • о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; • о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету • бонтон. <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу 3. Јасминка Петровић: <i>О</i> 	
---	--	--	--

		<p><i>дугмету и срећи</i></p> <p>4. Рене Гијо: <i>Бела Грива</i></p> <p>5. Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i></p> <p>6. Александар Поповић: <i>Пепељуга</i></p> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)</p> <p>1. Избор драмских текстова за децу</p> <p>2. Бранко В. Радичевић: <i>Песме о мајци</i></p> <p>3. Светлана Велмар Јанковић: <i>Књига за Марка / Очаране наочаре</i></p> <p>4. Горан Петровић: <i>Разлике</i></p> <p>5. Едмондо де Амичис: <i>Срце</i></p> <p>6. Јохана Шпири: <i>Хајди</i></p> <p>7. Михаел Енде: <i>Бескрајна прича</i> (одломак)</p> <p>8. Астрид Линдгрен: <i>Пипи Дуга Чарапа</i></p> <p>9. Златко Васић: <i>Чаробно путовање</i></p> <p>10. Урош Петровић: <i>Мартинина велика загонетна авантура</i></p> <p>11. Гордана Тимотијевић: <i>Сличице / Владимир из чудне приче</i></p> <p>12. Угљеша Шајтинац: <i>Чарна и Несвет</i></p> <p>13. Момо Капор: <i>Сања</i></p>	
--	--	---	--

	ЈЕЗИК	<p>14. Весна Алексић: <i>Брљиво срце</i></p> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – шаљива народна песма, – прича о животињама, – особине народне епске песме, – приповетка, – роман за децу, – персонификација, – опис природе и ликова, – приповедање у 1. и 3. лицу, – сукоб драмских лица. <hr/> <p>Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именована врста непроменљивих речи).</p> <p>Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).</p> <p>Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.</p> <p>Појам предиката (глаголски предикат).</p> <p>Појам објекта (именице у функцији објекта).</p> <p>Прилошке одредбе за време, место и начин.</p> <p>Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта.</p> <p>Управни говор (трећи модел).</p>	
--	--------------	--	--

	<p>Граматика и правопис</p>	<p>Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. <i>Ружно Паче...</i>); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца <i>ли</i>; скраћени упитни облик <i>је</i> <i>ли (је л')</i> према узрочном везнику <i>јер</i>. Предлог <i>са</i> уз заменице (нпр. <i>са</i> <i>мног, с њом</i> и сл.). Писање вишечланих бројева.</p> <hr/> <p>Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази.</p>	
--	------------------------------------	--	--

	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<p>Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл. Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица <i>Ви</i> из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца <i>ли</i>, предлог <i>са</i>, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.</p>	
--	----------------------------	--	--

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења *Српског језика* заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата креирање годишњег и оперативних планова, као и развијање припрема за час/дан/седмицу. Годишњи план садржи број часова по областима распоређених по месецима, а у складу са школским календаром, планираним фондом часова по областима и годишњим фондом часова.

Програм наставе и учења предмета *Српски језик* у четвртном разреду основне школе чине три предметне области: *Књижевност*, *Језик* и *Језичка култура*. Препоручени број часова по предметним областима је: *Књижевност* – 80 часова, *Језик* – 50 часова и *Језичка култура* – 50 часова. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

У четвртном разреду ученици израђују два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту. Оба писмена задатке требало би писати ћириличким писмом. Пожељно је да исправак првог писменог задатка ученици пишу ћириличким, а другог латиничким писмом.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА: НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОБЛАС Т/ТЕМ А	
КЊИЖЕ- ВНОСТ	<ul style="list-style-type: none">• У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. У разговору са ученицима треба неговати способност ученика да опишу доживљај прочитаних књижевних дела, изнесу мишљење о њима, да разумеју најразличитије особине и поступке ликова и донесу суд о њиховим поступцима и особинама, као и о различитим догађајима у тексту. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Посебно је важно што књижевност код ученика развија емпатију, тиме што се ученици уживљавају у естетски свет дела и емотивно га проживљавају. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа.• Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – поезија, проза, драмски текстови за децу и обogaћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативних дела за децу из светске књижевности. Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела дечје књижевности.• Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова за домаћу лектуру (предлози за читање). Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика.• Поред дела из белетристике, програмом се подстиче и упознавање ученика са нашим знаменитим списатељицама, уметницама, научницама које су оставиле значајан траг у српској култури; са природним лепотама и културним

знаменитостима Србије; са занимљивим пределима, народима, обичајима у свету, са правилима лепог понашања у породици и школи, кроз избор научно-популарних текстова из књига, енциклопедија и часописа.

- У допунски корспус лектире уведена су бројна савремена књижевна дела за децу, која су по својој мотивској или тематској сродности блиска ученицима. Циљ је био да се пружи могућност ученицима и учитељима да се обрадом таквих дела развија имагинација и емпатија, чиме се богати читалачко искуство ученика и осавременује приступ у настави.
- Текстови из допунског дела лектире могу да послуже учитељу и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати, наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.
- Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и образлажу их примерима из текста.
- При тумачењу текстова из школске и домаће лектире треба разликовати књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; одредити тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; именовати позитивне и негативне особине ликова; уочити битне појединости у описима бића и природе; уочити природу хумора у књижевном тексту и разумети идеје књижевног дела.
- Ученик треба да уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа, рима и ритам), запази персонификацију у књижевном делу и разуме њену улогу; разликује описивање, приповедање и дијалог у књижевном делу; прави разлику између приповедања у 1. и приповедања у 3. лицу у књижевном тексту; уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив) и уочи супротстављеност лица у драмском тексту. Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма и уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Књижевни појмови се најпре уочавају у одговарајућем тексту, а затим се тумачи њихова функција.
- Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе и филмова за децу, снимање и коментарисање драматизованих одломака).
- Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно назују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови).
- Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуле и сценског израза (народна бајка *Пепељуга* и Поповићева драма *Пепељуга*, екранизација бајке *Ружно Паче*, романа *Леси се враћа кући*, *Аутобиографије*, *Пипи Дуга Чарана*), чиме ученици упознају природу различитих медија и развијају своју медијску

писменост. Путем упоредне анализе филма и књижевног дела, ученици ће увидети да је филм независно уметничко остварење, као и да је књижевни текст инспиративан предложак за ново, оригинално уметничко дело.

- Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела. Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или основном тону, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења. Међупредметну повезаност учитељи успостављају, пре свега, са наставом природе и друштва, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања.
- Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи.

ЈЕЗИК

- У настави језика ученици овладавају граматичким и правописним правилима стандардног српског језика која ће примењивати у писаној и говорној комуникацији.

ГРАМАТИКА

- Како би се приступило усвајању нових садржаја, неопходно је да се добро утврде знања из морфологије: врсте речи и њихове граматичке категорије.
- У оквиру нових садржаја потребно је на примерима показати да неке речи мењају облик, а неке не (ту се пре свега подразумева промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (ту пре свега мислимо на прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења њихових назива).
- Пре увођења нових садржаја из синтаксе треба обновити знања о реченици и разликовању различитих врста реченица по облику и значењу.
- У четвртом разреду уводи се појам реченичних чланова и појам службе (функције) речи у реченици. Служба субјекта усваја се на примерима именица и личних заменица. Треба јасно указати на разликовање врсте речи (именица, заменица) и службе (субјекат). Глагол као врста речи јавља се у служби предиката. Усвајање предиката треба започети са примерима глагола у презенту, а затим са примерима глагола у прошлом и будућем времену, уз указивање на разликовање простих облика у садашњем и сложених у прошлом и будућем времену. Посебно треба истаћи примере типа *Дечак је јуче читао* (када помоћни глагол није уз нелични глаголски облик). Именице поред службе субјекта могу имати и службу објекта. На јасним и неспорним примерима објаснити појам објекта (нпр. *Дечак чита књигу*). Уз обраду објекта може се указати и на промену облика речи (*књига: књигу*). Атрибут треба објаснити преко примера када је придев уз именицу, у оквиру групе речи са службом субјекта или објекта (не у оквиру прилошкох одредаба). Кроз примере треба показати да у служби субјекта, објекта и прилошких одредаба за место, време и начин могу бити речи и групе речи. Усвајање реченичних чланова треба да иде постепено од најједноставнијих примера ка сложенијим. Прво се дају примери са једном речи у служби субјекта/објекта, а затим групе речи у истој функцији. Уз усвајање нових садржаја потребно је стално указивати на разликовање врста речи и њихове службе (функције) у реченици.

- У претходним разредима обрађен је први и други модел управног говора тако да је неопходно направити систематизацију, а затим увести и трећи модел. Неопходно је моделе управног говора повезати са правописним правилима и употребом знакова навода и запете.
- Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из програма могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици, службе речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Примери треба да буду једноставни за анализу. Учитељ може и да прилагоди текст, тако да примери буду типични.

Правопис

- Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице и краћих текстова.
- Писање имена становника држава и насеља, имена улица и тргова, назива институција, предузећа и установа, манифестација, као и писање устаљених имена историјских догађаја и историјских личности потребно је повезати са наставом предмета Природа и друштво. Писање имена из уметничких дела и писање имена животиња потребно је повезати са наставом књижевности и обрадити на основу примера из обрађених дела (нпр. *Ружно Паче*, *Пипи Дуга Чарана*, *Леси* и сл.).
- Писање речце *ли* обрађено је у другом разреду, а сада се уводе и мало сложенији примери. Због честе погрешне употребе пожељно је посебно указати на разликовање скраћеног упитног облика *је ли* (*је л'*) и узрочног везника *јер* (честе грешке: *Јер имаш оловку?* уместо *Је л' имаш оловку?* и сл.). Писање предлога *са* уз заменице обрадити само уз типичне примере *са мнош, с њом, с тобом* и сл. Писање вишечланих бројева треба повезати са наставом математике.
- Систематизација знања из правописа најбоље се постиже вежбањем на тексту, исправљањем грешака у тексту, диктатима и сл.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

- Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, односно на развијање, богаћење и унапређивање њихове језичке способности. Област *Језичка култура* обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализује се у садејству са другим двама областима: са језиком и књижевношћу, али и кроз самосталне наставне јединице. Ваљано усмено и писмено изражавање омогућава ученику да успешно учи и савлада и друге школске предмете.
- Основни облици усменог и писменог изражавања (препричавање, причање, описивање) представљају темељне програмске садржаје за усавршавање и неговање језичке културе ученика. У четвртном разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено.
- *Препричавање* је један од најпопуларнијих облика усменог и писменог изражавања у млађим разредима основне школе. Да не би постало импровизовано, свако препричавање мора да има свој циљ и планско усмеравање. Унапред би

требало да се зна које ће садржаје ученик препричавати у наставним околностима. Избор треба да обухвати различите врсте текстова/садржаје. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Потом, требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени. Будући да у четвртном разреду настава језичке културе усложњава и повећава захтеве на плану овог облика изражавања ученика, требало би их подстицати, између осталог, да препричавају текстове/садржаје у целини и по деловима, али имајући у виду план препричавања. Потребно је и вредновати препричавање, тј. упутити ученике на мање или више успешне сегменте овог облика изражавања.

- *Причање* представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. За причање је потребан посебан интелектуални напор и развијеност језичке компетенције на одређеном нивоу што ће се одразити на избор тематске грађе и њених значајних појединости и на начин језичког уобличавања свих структурних елемената приче. Потребно је указати ученицима да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. Требало би водити рачуна о поштовању основних методичких начела која се односе на организацију овог вида језичког испољавања ученика: планирање, подстицање, усмеравање и вредновање. У четвртном разреду је посебно значајна корелација са садржајима из других двеју области (језика и књижевности), због чега би предност требало дати причању у дијалогској форми, односно уношењу дијалога, управног говора у структуру казивања.
- *Описивање* јесте најсложенији облик језичког изражавања на овом узрасту. Међутим, у мањој или већој мери, заступљено је у свакодневној комуникацији и зато је неопходно посветити му посебну пажњу. Због бројних узрасних ограничења у раду са најмлађим ученицима, овој врсти језичког изражавања потребно је приступити одговорно и уз поштовање принципа наставне условности и поступности приликом постављања захтева: оспособљавати ученика да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), требало би стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање описивања као трајне вештине у језичком испољавању. Да би се ученици навикли да се клоне стереотипа при описивању, потребно их је подстицати да пишу о ономе што је њима блиско или што је на њих дубоко деловало. Циљеве и задатке ове врсте вежбања требало би постепено усложњавати – од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика. Стога се понекада описивање може комбиновати са методом разговора, графичким представљањем или са методом посматрања. Остали општи методички приступи овом значајном облику језичког изражавања исти су или слични као и код препричавања и причања (од планирања, преко реализације планираних активности, до вредновања постигнутог и функционалног повезивања са

сродним садржајима какви су и усмена и писмена вежбања за стицање, усавршавање и неговање језичке културе ученика).

- Обрада наставних садржаја који се односи на *речи истог облика, а различитог значења и речи истог значења, а различитог облика, као и на устаљене језичке изразе* требало би да се заснива на бројним примерима који су ученицима познати, јер би им помогли да боље разумеју и да употребљавају дате лексеме у спонтаној комуникацији, што би допринело обогаћивању њихове језичке продукције и унапређивању њихове комуникативне компетенције. Изузетно је значајно да се ове лексеме и устаљени изрази не изучавају изоловано, изван контекста, већ је потребно указати ученицима на њихову функцију у стварној језичкој употреби. Трeбало би, између осталог, разговарати са ученицима о посебним (стилским) ефектима које ове лексеме и фразеологизми имају у одређеном тексту. Ово градиво би требало повезати са наставом књижевности, будући да књижевно дело обилује лексичким слојевима, којима се изграђује и књижевни и језички укус ученика.
- Наставној јединици *Разгледница, честитка, писмо* требало би приступити функционално. Трeбало би подстицати ученике да сами напишу разгледницу, честитку или писмо, али би им требало, најпре, предочити одређена правила која се односе на ове облике писане комуникације. Пажњу би посебно требало усмерити на адресирање писма и разгледнице. Пожељно је повезати ово градиво са одговарајућим наставним јединицама из правописа.
- Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме.
- Изучавањем различитих врста текстова – линеарних и нелинеарних – кроз осмишљавање, организовање и реализовање бројних активности, код ученика би требало унапређивати читалачку компетенцију. Посебно би их требало усмеравати на то да промишљају о текстовима, да их анализирају, да језички исправно и јасно искажу своје мишљење о одређеном тексту, као и да повезујући информације изнете у тексту, изведу закључак. Пожељно је код ученика подстицати стратегије које читалац користи у сусрету са текстом, као што су, на пример: проналажење информација; повезивање и интерпретирање; промишљање и евалуирање. Не занемарујући узрасне и индивидуалне карактеристике ученика, требало би их оспособити да примене знања и вештине које ће им омогућити да коректно реше проблемске ситуације у различитим контекстима у којима се читање одвија.
- Кохерентност представља значајно обележје текстуалне структуре и упућује на континуални карактер неког текста. Стога би у настави језичке културе требало оспособљавати ученике да правилно конципирају/структурирају текст/састав. На пример, требало би да састављају логички смислене текстове на основу задатих речи или да састављају текстове чија ће дужина бити ограничена. Такође, требало би их подстицати да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног текста; да успостављају нарушен хронолошки или смислени поредак у задатом тексту и слично.

- Свака од програмских вежби (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе) планира се и реализује у наставном контексту у коме постоји потреба за функционалним усвајањем и функционалном применом датих језичких законитости и појава у новим комуникативним ситуацијама, као и потреба за утврђивањем, обнављањем или систематизовањем знања стеченог током наставе језика и наставе књижевности.
- Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност, али и дивергентно мишљење, због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Потребно је да буду прецизно испланиране и детаљно организоване. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту адекватне могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично.
- Системска примена адекватних правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да се стечена навика примене правописних правила испољи у практичној и спонтаној намени. Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом припреме правописних вежби требало би поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Како би се успешније савладала програмом предвиђена правописна начела, погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица *Ви* из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца *ли*, предлог *са*, вишечлани бројеви).
- Врсте језичких вежби потребно је одабрати у контексту наставног садржаја. То могу бити допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације и слично.
- Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.
- Писмени задаци представљају најсинтетичнији облик деловања у развијању језичке културе ученика и могу недвосмислено указати на ефекте наставе српског језика и књижевности у целини. У четвртном разреду ученици израђују два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту. Оба писмена задатке требало би писати ћириличким писмом. Пожељно је да исправак првог писменог задатка ученици пишу ћириличким, а другог латиничким писмом.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

Наставна област	Нивои постигнућа	Стандарди
Говорна култура		1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређује основну информацију и додатне информације; 1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став;
Вештина читања и разумевање прочитаног	Основни ниво	1CJ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста; 1CJ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив, да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате;
	Средњи ниво	1CJ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту; 1CJ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова; 1CJ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације;
	Напредни ниво	1CJ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста vs. мишљење учесника у догађају); 1CJ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм); 1CJ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста);
Писано изражавање	Основни ниво	1CJ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи); 1CJ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије);
	Средњи ниво	1CJ.2.3.6. саставља кратак наративни текст; 1CJ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст; 1CJ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање); 1CJ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, исправља текст и исправља грешке); 1CJ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење);

Писано изражавање	Напредни ниво	1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене; 1CJ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса; 1CJ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст;
Граматика и Лексикологија	Основни ниво	1.CJ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур);
	Средњи ниво	1CJ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве); 1CJ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго;
	Напредни ниво	1CJ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе); 1CJ.3.4.4. одређује значење непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени;
Књижевност	Основни ниво	1CJ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту;
	Средњи ниво	1CJ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога; 1CJ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту;
	Напредни ниво	1CJ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Примењује основна знања о српском језику и основна начела тумачења књижевних дела; поштује књижевнојезичку норму и користи језик као низ стваралачких могућности у усменој и писаној комуникацији – обликује логичан и структуриран говорени и писани

текст; чита, тумачи, сценски изводи драмски текст, изражајно говори стихове, упоређује и вреднује књижевне и неуметничке текстове прикладне узрасту ученика; уме да изабере дела за читање према свом литерарном укусу; чува, негује и воли српски језик.

Компетенције: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, естетска и читалачка компетенција.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији.

Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акцент би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Наставне методе: дијалогска, монолошка, писаних радова, рад на тексту, аналитичко- синтетичка метода, истраживачка метода, графичко представљање, посматрање...

Активности наставника: осмишљава и организује наставу (рад), започиње и води разговор, чита, диктира, излаже градиво, слуша, демонстрира, подстиче и мотивише ученике, даје упутства за рад, посматра, прати и процењује рад ученика...

Активности ученика: слуша, учествује у разговору, анализира, образлаже мишљење, чита, пише, прича, рецитије, примењује научено у новим околностима, уочава појединости, разуме садржај текста који му се чита, решава задатке, прави тематски речник, сарађује, црта...

Корелација са другим предметима: музичка култура, физичко и здравствено васпитање, математика, природа и друштво, ликовна култура, пројектна настава, грађанско васпитање

Наставна средства и помагала: уџбеници, дигитални уџбеници и садржаји, наставни листови, апликације, звучна читанка, дечја штампа, објекти непосредне околине, дидактички материјали, мулти медијалне презентације, позоришне представе, лектира, тестови, фотографије, плакати...

2.2.ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: **ЧЕТВРТИ**

Недељни број часова: **2**

Годишњи број часова: **72**

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА: Циљ наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Циљеви:

1. Овладавање комуникативним вештинама и развијање способности и метода учења страног језика.
2. Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика.
3. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости.
4. Стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.
5. Развијање радозналости, истраживачког духа и отворености према комуникацији са говорницима других језика.

Задаци:

1. Разумевање говора (да разуме усмене поруке исказане савременим језиком).
2. Усмена изражавање (да буде у стању да учествује у једноставном разговору).
3. Разумевање слушаног текста у вези са свакодневним ситуацијама из домена његовог интересовања.
4. Писано изражавање (да напише нешто о себи и својим интересовањима и да изнесе свој лични став о прочитаном).
5. Стицање увида у сличност и разлике у навикама, обичајима, менталитету институцијама између наше земље и земље чији језик уче.

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
--------	--------------	----------	-------------------

<p>– поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства;</p> <p>– разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих;</p> <p>– саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;</p>	<p>Starterunit</p> <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ; ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА;</p>	<p><i>Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK.</i></p> <p><i>Good morning/afternoon/evening/night.</i></p> <p><i>Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year!</i></p> <p><i>Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you!</i></p> <p><i>Welcome to our school/town/city!</i></p> <p>Личнезаменице: <i>I, you...</i></p> <p>Глагол <i>to be</i> – <i>the Present Simple Tense.</i></p> <p>Императив.</p> <p><i>Hurry up! We're late for school!</i></p> <p><i>Stand up! Sit down! Sit up straight!</i></p> <p><i>Take out your books/notebooks! Put them down/away!</i></p> <p><i>Get quiet, everyone!</i></p> <p><i>Which page? Turn to page 20./Page 20, everyone!</i></p> <p><i>Whose turn is it? It's Stefan and Filip's turn!</i></p> <p><i>Listen to the question! Listen and tick or cross.</i></p> <p><i>Put up your hand when you finish!</i></p> <p><i>Complete the sentence/dialogue/description.</i></p> <p><i>Describe your room/house. Make a project about your town.</i></p> <p><i>Let's take some photos of the new lab for our school website. E-mail the photos to the ICT teacher.</i></p> <p><i>Put the forks on the left side and knives and spoons on the right side of the plate. How many forks/knives/spoons? Place the teaspoon on the saucer.</i></p> <p><i>Put the candle inside the pumpkin! What's next?</i></p> <p><i>Look at my school report card! It's all 5s/As!</i></p> <p><i>Look at the shooting star! Make a wish!</i></p> <p><i>Don't sit down! Don't talk in class! Don't open the window – it's cold in here! Don't touch that – it's hot! Watch out! The floor is wet.</i></p> <p><i>Take off your shoes! Put on your trainers! Be</i></p>	<p>септембар</p>
---	---	--	------------------

<p>– разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих;</p> <p>– поставља једноставнија питања личне природе;</p> <p>– у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости;</p> <p>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета;</p> <p>– разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих;</p> <p>– упути једноставније честитке;</p> <p>– разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најубичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;</p>	<p>1. Family and friends</p> <p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ</p>	<p><i>Which/What school do you go to? I go to (school's name) Primary School. What's the name of your school?</i></p> <p><i>What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class 4₁/4a, and you?</i></p> <p><i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade.</i></p> <p><i>This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher.</i></p> <p><i>Who's your class teacher?</i></p> <p><i>Who's the class monitor? Who's absent?</i></p> <p><i>Everybody's present.</i></p> <p><i>Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island. Where does your friend live?</i></p> <p><i>She's Montenegrin. She lives in the mountains. Do you live in a flat or a house?</i></p> <p><i>Peter's family are from the USA. His mum works in a restaurant. Where does his dad work?</i></p> <p><i>These are my aunt Slađana and her husband Zoran. They've got twin daughters. Those are my uncle Miodrag and his wife Ana. How many children have they got? They've got three sons. What are your cousins' names? How old are they?</i></p> <p><i>It's Marija's eleventh birthday today./She's 11 today. When's your birthday? It's in May/on 5th May/May 5th.</i></p> <p><i>Who's the winner of the competition?</i></p> <p><i>Who's the world skateboarding champion?</i></p> <p><i>Who are the characters in the story? Who are they? The boys'/girls'/children's names are...</i></p> <p><i>Tell me about your family/friends.</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p>Показнезменице: <i>this/that, these/those.</i></p>	<p>септембар октобар</p>
--	--	--	------------------------------

<p>– разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих;</p> <p>– поставља једноставнија питања личне природе;</p> <p>– у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости;</p> <p>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета;</p> <p>– именује бића, предмете и места из непосредног окружења;</p> <p>– разуме једноставније описе бића, предмета и места;</p> <p>– опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;</p> <p>– разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <p>– тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	<p>2. My things</p> <p>ДАВАЊЕ</p> <p>ОСНОВНИХ</p> <p>ИНФОРМАЦИЈА О</p>	<p><i>I haven't got/don't have my homework today.</i></p> <p><i>Has anyone got/Does anyone have wet wipes?</i></p> <p><i>Who's got a paper tissue?</i></p> <p><i>What have you got for lunch?</i></p> <p><i>Whose are these jackets? They are Adrijan's and Petar's/my friends' jackets.</i></p> <p>Присвојнипридеви: <i>my, your...</i></p> <p>Показнезаменице: <i>this/that, these/those.</i></p> <p><i>Havegot</i> за изражавање припадања/поседовања.</p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/have.</i></p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p><i>I'm small but strong! My friends are brave and clever. Maša's polite. She's an intelligent girl.</i></p> <p><i>That boy isn't nice.</i></p> <p><i>Our teacher is kind but strict.</i></p> <p><i>This homework is easy. Those exercises are hard. Easy peasy! It's a piece of cake!</i></p> <p><i>It's a lie! It's true! That's fair/unfair!</i></p> <p><i>Which is your bag, Sam? The blue bag, Sir/Mr Wilson.</i></p> <p><i>Which girl is Sophie? She's wearing large earrings and sunglasses.</i></p> <p><i>What's the weather like? It's hot and sunny/cold and windy today. It's raining cats and dogs!</i></p> <p><i>On my birthday I usually have a party with my friends from school. How do you celebrate your birthday?</i></p> <p><i>On Women's Day we usually give flowers or small presents to our mums, aunts and grannies.</i></p> <p><i>We celebrate Saint Sava's Day in our school. It's on 27th January. I'm in the school play this year!</i></p> <p><i>April Fools' Day is a special day for jokes and tricks. In fact, it's only half a day because April Fools' Day finishes at midday. No more jokes after lunchtime, please!</i></p>	<p>октобар</p> <p>новембар</p>
--	--	--	--------------------------------

<p>– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;</p> <p>– изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p> <p>– разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих;</p> <p>– тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору;</p> <p>– именује бића, предмете и места из непосредног окружења;</p> <p>– разуме једноставније описе бића, предмета и места;</p> <p>– опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;</p>	<p>3. In the house</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ; ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА; ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p><i>What's the matter? Are you OK/alright? Is everything OK/alright...? I'm feeling/I feel bad. Here, have a glass of water/an orange! I'm feeling/I feel crazy. Don't be silly! I'm angry with you. I'm sorry about that! I'm so happy/glad for you! Bravo! Well done! Thanks. Oh, I love you so much! I'm sorry for your loss. Do you need a hug? Nina's unhappy. She misses her cat. I'm sorry for her cat. We're worried. We're having an English test today. Good luck! Aleksa's upset. He doesn't know the answer. Bad luck! Don't worry! We are always excited on holidays. I don't care! It doesn't matter! The Present Simple Tense. The Present Continuous Tense. Императив.</i></p> <p><i>Our school is opposite the park. Where's your classroom? It's on the ground/first/second floor. It's between the language lab and the music room. The school canteen is downstairs, next to the gym. It's the third door on the left/right. The library is upstairs. There's a garden in front of/behind my house. Where are my new CDs? They are on the bookshelves/on the top/bottom shelf. The cat's hiding under the bed. Where's Zoja? She's at Una and Tea's house. Excuse me, I'm looking for the cinema./Where's the cinema? Go straight on/past the shops. Turn left/right at the cafe. It's on the left/right. Where are the famous monuments in your city/town? Madame Tussauds is a famous wax museum in London. Where are the famous museums in your country?</i></p>	<p>новембар децембар</p>
---	---	---	------------------------------

<p>– разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>– упути кратке и једноставније молбе;</p> <p>– искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;</p> <p>– именује бића, предмете и места из непосредног окружења;</p> <p>– разуме једноставније описе бића, предмета и места;</p> <p>– опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;</p> <p>– разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <p>– тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	<p>4. About me</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА; ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА; ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>Can/May I have a whiteboard marker/pen, please? Yes, here you are/here it is. Thank you/Thanks. You're welcome.</i></p> <p><i>Can I sharpen my pencil? Of course you can.</i></p> <p><i>Excuse me, teacher, can you repeat the last sentence, please?</i></p> <p><i>Can you spell that for me, please?</i></p> <p><i>Can/May I insert the disc?</i></p> <p><i>Can/May we sit down here? No, they are Nikola's and Ema's seats.</i></p> <p><i>Can I have my ball back? Sorry, it's those boys' ball.</i></p> <p><i>Can I touch the animals? No, you can't, it's dangerous.</i></p> <p><i>Can you pass the salt, please?</i></p> <p><i>Can I have a slice of bread?</i></p> <p><i>Thanks a lot. Thank you for your help/everything.</i></p> <p><i>I'm sorry I'm late. Can you help me with these boxes, please? Oh sorry, I'm in a hurry. I'm late for my piano class.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе: <i>can/may</i>.</p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Правила учтивости комуникације.</p>	<p>децембар јануар</p>
---	---	---	----------------------------

<p>– разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин;</p> <p>– упути позив на заједничку активност;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;</p> <p>– размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;</p> <p>– опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства</p> <p>– учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>	<p>5. Things I can do</p> <p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ; ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У</p>	<p><i>Look! There's a game on the playing field/in the playground! Come on, let's go and watch! Sorry, I can't, I don't have/haven't got time. Let's play hide and seek! I hate hide and seek, let's go swimming! How about rollerblading/riding bikes? Let's do eeny-meeny-miny-moe to decide! OK then! Are you coming to the swimming pool with us? No, I'm not, I've got a cold. Can you join our team and play with us? Great! I love handball! Welcome to the team! Come with us!/Sorry, I can't play handball. I don't know the rules. Let's buy a present for Luka. What/How about a CD? That's a good/great idea! Let's make/write birthday/Mother's Day/New Year/Christmas cards!</i></p> <p>Императив</p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање предлога и способности.</p> <p><i>Have got.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense.</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense.</i></p> <p><i>What/How about.</i></p> <p>Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са називима игара/хобија/спорта.</p> <p><i>What are your friends doing now/at the moment? Lazar's helping Magdalena with her homework. Maksim's talking on his mobile phone. Teodora's looking for her eraser. What are you looking for/at? Why's Vanja crying? I don't know. Why are they smiling? You're joking! I'm having fun with my friends! I can do a lot of things. I can talk about my family. I can write, but I can't spell! I can say hello and goodbye in German. Who/What can you see? Can you hear</i></p>	<p>јануар февруар март</p>
---	--	--	------------------------------------

<p>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;</p>	<p>6. Myday ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p><i>What's the date today? It's 3rd March.</i> <i>When's your School Day? It's on 15th November.</i> <i>What time is it now? It's 10.05. It's time for my Maths class.</i> <i>When does the fifth class start/finish? It starts/finishes at half past 12.</i> <i>What time does the ice rink open? What time does it close?</i> <i>On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and finishes at half past 1. There is a break between 9.30 and 10. What time does your school start/finish? What time do you have breaks? In the afternoon I go to my volleyball practice. I train for an hour.</i> <i>I meet my friends at the weekend. We go on holiday in summer.</i> <i>There are two terms in the school year in my country. The first term starts in September and finishes in January. The second term starts in February and finishes in June.</i> <i>When does spring/summer/autumn/winter start? It's usually warm and rainy in spring. Winters in Canada are very cold and snowy. On 31st October people around the world celebrate Halloween. When are your favourite celebrations/festivals?</i> <i>In Australia Easter isn't in spring – it's in autumn!</i> Питањаса <i>What/When/What time.</i> Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past, between...</i> Употреба/изостављање чланова у изразима <i>in the. morning/afternoon/evening, at the weekend/at weekends, have breakfast/lunch/dinner, by bus/car/bike, go on holiday</i> и сл., као и саредним бројевима, месецима, годишњим добима и</p>	<p>март април</p>
---	---	--	-----------------------

<p>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене;</p> <p>– именује бића, предмете и места из непосредног окружења;</p> <p>– разуме једноставније описе бића, предмета и места;</p> <p>– опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;</p>	<p>7. Animals</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА; ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p><i>This is our first day at school.</i> <i>Tuesday is the second day of the week.</i> <i>November is the eleventh month of the year.</i> <i>We live in the twenty-first century.</i> <i>Z is the twenty-sixth letter of the English alphabet.</i> <i>How many subjects have you got at school?</i> <i>We've got nine subjects. What about you?</i> <i>How many teeth have you got? I've got 24 teeth, and you?</i> <i>How tall are you? I'm 1 metre 50 cm tall.</i> <i>How old is your little brother? He's 2 and a half years old.</i> <i>Can I have 2 kilos of strawberries/a litre of yoghurt, please?</i> <i>Excuse me, how much are these bread rolls?</i> <i>They are 50 pence/cents/dinars each.</i> <i>How much is this dictionary? It's 15 pounds/euros.</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>subject-subjects, dinar-dinars...</i></p> <p>Неправилна множина основних именица: <i>tooth-teeth...</i></p> <p>Множина основних именица које се заврша вају на -y, -o, ffe: <i>strawberry-strawberries, kilo-kilos, tomato-tomatoes...</i></p> <p>Питања са <i>How much/many/old/tall...</i></p> <p>Основни бројеви 0–100.</p> <p>Редни бројеви 1–30.</p> <p>Употреба одређеног члана са редним бројевима.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.</p>	<p>април мај</p>
---	--	---	----------------------

<p>– разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих;</p> <p>– изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење;</p> <p>– тражи најједноставније образложење допадања/недопадања;</p> <p>– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;</p>	<p>8. I like that</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ</p> <p>ИНТЕРЕСОВАЊА И</p> <p>ДОПАДАЊА/</p> <p>НЕДОПАДАЊА;</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ</p> <p>ВРЕМЕНА</p>	<p><i>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. Why do you like it? It's fun and interesting.</i></p> <p><i>Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity?</i></p> <p><i>My brother's crazy about water sports! He thinks/says they're cool. What about you? Do you like dancing? Yes, I love it./No, I hate it. What do you like doing at the weekend? How do you like the new game? It's boring/fantastic.</i></p> <p><i>I love doughnuts. They are yummy! This pizza's delicious/disgusting. Chips are my favourite food!</i></p> <p><i>I don't like Halloween. Tricks are scary. I love national celebrations. They are fun!</i></p> <p><i>The Present Simple</i></p> <p><i>Tense глагола be/like/love/hate.</i></p> <p><i>Питањаса Who/What/Which/How.</i></p> <p><i>Употреба/изостављање чланова са називима игара/хобија/спортова/</i></p> <p><i>празника.</i></p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Конвенције у писању знакова навода; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису; интересовања, хобији.</p>	<p>мај јун</p>
--	---	---	--------------------

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

ТЕМА/ОБЛАСТ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА
<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ</p>	<p>Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p>

<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p>Слушање једноставнијих текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ, ТРАЖЕЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА</p>	<p>Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>

<p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p>	<p>Слушање једноставнијих позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем једноставнијих исказа.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селекувати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем једноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селекувати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p>

<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа којима се честитају празници и други значајни догађаји; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
--	--

<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>Слушање једноставнијих описа бића, предмета, места и појава; давање кратких описа бића, предмета, места и појава; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета, места и појава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
--	---

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
---	--

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p>Слушање текстова у којима се на једноставнији начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
--	--

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
--------------------------------------	--

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
--	--

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/ НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање интересовања, допадања/недопадања коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
--	---

<p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
---	---

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА</p>	<p>Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p> <p>Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.).</p> <p>Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).</p> <p>Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).</p> <p>Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).</p> <p>Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).</p> <p>Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p> <p>Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.</p> <p>„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.</p> <p>Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p>
---	---

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

Тема	Starter unit	Family and friends	My things	In the house	About me	Things I can do	My day	Animals	I like that
Стандарди	ПСТ.1.1.2. ПСТ.1.1.8. ПСТ.1.1.10. ПСТ.1.2.2.	ПСТ.1.1.13. ПСТ.2.1.6. ПСТ.3.1.23. ПСТ.2.2.2.	ПСТ.2.1.12. ПСТ.3.1.2. ПСТ.3.1.20.	ПСТ.1.1.10. ПСТ.2.1.7. ПСТ.1.1.2. ПСТ.2.1.12.	ПСТ.3.1.11. ПСТ.2.1.6. ПСТ.2.1.1. ПСТ.1.1.20.	ПСТ.2.1.8. ПСТ.2.1.13. ПСТ.1.1.7. ПСТ.2.1.20.	ПСТ.2.1.12. ПСТ.2.1.8. ПСТ.1.1.5. 1 ПСТ.1.20.	ПСТ.1.2.4. ПСТ.2.1.8. ПСТ.2.1.21. ПСТ.2.1.2.	ПСТ.2.1.12. ПСТ.2.1.15. ПСТ.2.1.8. ПСТ.3.1.24. ПСТ.2.1.2.
<p>Следећи стандарди су присутни на готово свим часовима :</p> <p>ПСТ.1.1.1., ПСТ.1.1.2., ПСТ.1.1.3., ПСТ.1.1.4., ПСТ.1.1.5., ПСТ.1.1.7., ПСТ.1.1.8., ПСТ.1.1.9., ПСТ.1.1.10., ПСТ.1.1.11., ПСТ.1.1.16. ПСТ.1.2.1., ПСТ.1.2.2., ПСТ.1.2.3., ПСТ.1.2.4., ПСТ.2.1.1., ПСТ.2.1.2. , ПСТ.2.1.7., ПСТ.2.1.8., ПСТ.2.2.1., ПСТ.2.2.2., ПСТ.2.2.3., ПСТ.2.2.4.</p>									

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дејча и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно удруштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрачном, етничком...)); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свој деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговораноднос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине иприроде.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

•

Одговораноднос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за својизбор.

•

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалнооријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способен је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље иочекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховогстваривања.

Рад с подацима информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховогтумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћнаставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитихобласти.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколскогискства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора

информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће секонсултовати).

- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину сапретходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Опште предметне компетенције: Наставни програм за стране језике у основној школи усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у наставном програму посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане, делимично и оне невербалне), формално и садржински централну позицију наставног програма заузимају управо комуникативне функције. С обзиром на то да се

исходи операционализују преко језичких активности у комуникативним ситуацијама, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Корелација са другим предметима: Српски језик (објашњења за непознате речи, поређење граматичких и језичких особина), Природа и друштво (локализација текстова и ликова који се у њима појављују, оквири културног развоја земаља у којима се говори енглеским језиком), Ликовна култура (илустрације текстова и језичких садржаја), Музичка култура (усвајање језика кроз слушање песама и чантова и репродуковање музичких садржаја). Математика (математички модели у служби веће сликовитости градива - дијаграми, графикони, табеле), Физичко васпитање (учење кроз покрет и игру –TPR), Грађанско васпитање (усвајање и поштовање правила учтивне комуникације).

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају и наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа.

- посматрање и праћење рада и активности на часу
- усмена провера кроз играње улога у паровима
- задаци у радном делу ученика и радној свесци
- тестови слушања
- ученички радови/ пројекти, панои и презентације
- вођење сопственог речника
- домаћи задаци
- диктати и петнаестоминутне провере, контролни задаци

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Циљ пројектне наставе је развијање општих међупредметних компетенција уз употребу информационо комуникационих технологија усмерених на достизање исхода. Ученици са наставницима бирају предложене теме или осмишљавају нове, према свом интересовању. Рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.).

НАЧИНИ ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ: допунска настава се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у некој програмско-тематској подручја.

Годишњи фонд : 36 часова (1 час недељно)

Задаци: допунска настава се организује за све ученике који не усвоје потребан минимум захтева за енглески језик, односно слабије напредују у савладавању наставних садржаја из овог наставног предмета. То су најчешће ученици који у току године имају недовољан успех, али је допунски рад намењен и ученицима који наилазе на различите тешкоће у учењу или често остају саредовне наставе.

Допунска настава одликује диференцирани или индивидуални приступ учењу на овим часовима по потреби и ван њих. Могућа су одступања у броју часова или наставних садржаја, јер се допунски рад организује према потребама ученика.

Облици рада су: индивидуални, индивидуализовани, рад у паровима, групни рад.

Сарадници су: Стручна већа, ПП служба и родитељи.

Праћење рада се врши кроз: дневник допунског рада, педагошку свеску и дневник рада.

Вредновање се врши на основу: успешно савладаног градива, способности праћења и учествовања у даљем раду и напредовања у односу на предходна стања.

План допунске наставе из енглеског језика

Наставна тема	Број предвиђених часова
Family and friends, My things	9
In the house, About me	9
Things I can do, My day	9
Animals, I like that	9

2.3. МАТЕМАТИКА

Разред: **ЧЕТВРТИ**

Недељни број часова: 5

Годишњи број часова: 180

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА (за овај предмет):

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			
<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног 		Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак).	Време реализације наставних садржаја прецизније се одређује

<ul style="list-style-type: none"> – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадра и коцке; <p>решити проблемске задатке у контексту мерења</p>	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ		
--	--------------------------	--	--

Кључни појмови садржаја: природни бројеви, декадни систем, својства операција, израз, једначине и неједначине, разломци, децимални запис броја, коцка, квадар, површина и запремина.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Бројеви (132; 42 + 90)

Геометрија (12; 4 + 8)

Мерење и мере (28; 9 + 19)

Напомена: за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

Предложени редослед реализације тема:

1. Бројеви – први део (рачунске операције);
2. Мерење и мере – први део (површина квадрата и правоугаоника);
3. Бројеви – други део (једначине и неједначине);
4. Геометрија;
5. Бројеви – трећи део (разломци и децимални бројеви);
6. Мерење и мере – други део (површина и запремина квадра и коцке).

ТЕМА/ОБЛАС	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
-------------------	--

Т	
БРОЈЕВИ	<p>У четвртом разреду проширује се блок бројева на коме се ради, упознавањем природних бројева већих од 1000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом N_0. Упознају се својства скупа N_0: уређеност, кардиналност, ограниченост са леве стране као и својства рачунских операција (замена места сабирака, здруживање сабирака, замена места чинилаца, 0 као сабирак, 1 као чинилац, множење збира и разлике бројем, сталност збира и разлике). Бројеви се представљају у декадном запису као зборови вишеструких декадних јединица ($4\ 321 = 4000 + 300 + 20 + 1$) или збира производа једноцифрених бројева и декадних јединица ($4\ 321 = 4 \cdot 1000 + 3 \cdot 100 + 2 \cdot 10 + 1 \cdot 1$). Одређује се месна вредност цифре у броју. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице.</p> <p>Знања о рачунским операцијама даље се проширују писменим поступцима сабирања и одузимања, множења и дељења у скупу природних бројева, упознавањем поступака прво уз помоћ таблица месних вредности, а затим скраћеним поступцима са потписивањем. При увежбавању техника рачунања са вишецифреним бројевима треба водити рачуна о сврсисходности захтева и могућностима примене знања у реалним ситуацијама. Препоручљиво је да се брзина и сигурност у израчунавању збира и разлике бројева увежбава на примерима у блоку бројева до 1 000 000, а производа и количника на примерима множења, односно дељења (са и без остатка) највише двоцифреним бројем. Негује се и развија навика процењивања вредности израза и провере тачности рачуна. Ученике треба упутити да проверу тачности могу радити и калкулатором као и да могу користити апликације да би увежбали технике рачунања.</p> <p>Утврђују се својства операција која се изражавају реторички и симболички (формулама). Кроз примере ученицима се указује на функционалну примену својстава операција при рачунању.</p> <p>Поред утврђивања способности израчунавања вредности простих и сложених бројевних израза, код ученика се развија способност састављања бројевних израза и израза са променљивом на основу инструкција или математичког моделовања проблемске ситуације. Подразумева се познавање математичких термина (сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, дељеник, делилац, количник).</p> <p>Решавају се просте и сложене једначине ($a \cdot x \pm b = c$, $a - b \cdot x = c$, $x : a \pm b = c$, $a - x : b = c$, $a : x \pm b = c$, $a - b : x = c$, $a \cdot (x \pm b) = c$, $a \cdot (b - x) = c$, $(x \pm b) : a = c$, $(a - x) : b = c$, $a : (x \pm b) = c$, $a : (b - x) = c$) и просте неједначине (у којима су релацијски знаци $<$, $>$, \leq или \geq) са решењима из скупа N_0. Решавање једначина заснива се на познавању рачунских операција и њихове међусобне повезаности. Ученици се упућују да утврде вредности које би могла имати непозната у неједначини и у том скупу утврђује се за које вредности непознате се добија тачна неједнакост. Решавање неједначина заснива се на таблицама или на решавању одговарајућих једначина и познавања функционалне зависности резултата рачунских операција од њених компонената. Решења се записују уз коришћење симбола \in, $\{$ и $\}$. Разматрају се случајеви код којих неједначина има једно решење, има више решења или нема решења. Подстиче се навика провере решења и</p>

	<p>анализа „логичности“ решења с обзиром на природу проблема.</p> <p>Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и развој способности математичког моделовања. Проблеми се задају у текстуалној форми, сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти које се представљају помоћу математичког апарата, најчешће писањем одговарајућих израза, једначина или неједначина. Развија се способност и навика ученика да усмено и писмено образложе поступке решавања задатка уважавајући чињеницу да често постоји више начина да се дође до решења. Ученици се подстичу да користе различите методе решавања проблема, укључујући и визуелно представљање проблемске ситуације (нпр. метод дужи, метод правоугаоника).</p> <p>Важно је омогућити ученицима да решавају задатке који ће допринети даљем развијању математичко логичког мишљења и припреми за бављење појмом функције у наредним разредима. Зато су корисни задаци одређивања следећег члана низа, уочавања и описивања правила на основу започетог низа, формирања низа на основу заданог правила, као и осмишљавања новог правила за формирање низа.</p> <p>Даље се развија појмовно разумевање разломка облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$) анализом визуелних представа помоћу правоугаоних модела, кружног дијаграма и др. Упоређивање разломака заснива се на визуелним представама при чему се прво обнавља упоређивање разломака са једнаким именицима, а затим се раде случајеви упоређивања разломака са једнаким бројоцима. Уочавају се еквивалентни разломци. Сабирају се и одузимају разломци са једнаким именицима, представљени визуелно, при чему се раде само случајеви код који је резултат мањи или једнак два цела.</p> <p>Упознаје се децимални запис бројева са највише две децимале у контексту мерења дужине. Поступци сабирања и одузимања бројева у децималном запису обухватају само једноставне случајеве бројева са истим бројем децимала код којих је збир цифара на истој позицији у бројевима који се сабирају или одузимају мањи од 10 (нпр. $1,3 + 0,2 = 1,5$; $1,37 + 0,21 = 1,58$ и $1,7 - 0,2 = 1,5$; $1,74 - 0,21 = 1,53$).</p>
ГЕОМЕТРИЈА	<p>Формирање геометријских идеја започето је, у првом разреду, посматрањем и описивањем предмета у реалном простору: полазећи од просторних облика познатих из свакодневног живота (коцка и лопта, квадар и ваљак, пирамида и купа), најпре су издвојени равни геометријски облици (круг, квадрат, правоугаоник, троугао), затим су издвојене линије којима су оивичени уочени облици и најзад тачке као пресеци линија. У четвртом разреду, заокружује се прва етапа учења геометрије анализом геометријских тела, заснованом на примени знања и вештина стечених учењем геометрије у ранијим разредима.</p> <p>Иако је пожељно обновити основне просторне облике, централно место ове теме заузимају квадар и коцка, будући да се исходи односе на ова геометријска тела. За успешно остваривање исхода, обраду нових</p>

садржаја треба да прати обнављање свих важних геометријских појмова из претходних разреда. Важно је повезати појмове *фигура, линија, тачка* редом са појмовима *страна, ивица, теме, истаћи паралелност и нормалност* међу појединим ивицама квадра, односно *подударност* међу наспрамним странама квадра. Својства квадра и коцке треба повезати са својствима правоугаоника и квадрата, илуструјући одговарајуће везе и на моделима квадра и коцке, и на њиховим мрежама.

Наставни садржаји који се односе на геометрију простора веома су важни за интелектуални развој ученика. Разноврсним примерима и задацима треба стимулисати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично. Наведене способности посебно се унапређују уочавањем веза између просторних односа и одговарајућих равних репрезентација. Зато је пожељно код ученика развијати вештину представљања геометријских тела цртањем одговарајућих слика у равни (слободном руком и геометријским прибором). Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и испрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица тела у односу на изабрани правац посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) који нису веродостојно приказани на равnoj слици. Цртање у квадратној или тачкастој мрежи погодно је да се ученицима предоче разни начини представљања квадра и коцке у зависности од правца посматрања. Развоју визуелне перцепције могу допринети задаци који се односе на тела састављена од коцки истих димензија и у којима се захтева бројање коцки и цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и здесна. Довољно је посматрати тела сачињена од једноцифреног броја коцки.

Савремена технологија пружа изузетне могућности да се једноставно и ефектно прикажу просторни односи, па зато интерактивни геометријски софтвери постају корисно средство у реализацији геометријских тема. На пример, када је реч о настави геометрије у четвртом разреду, препоручљиво је одговарајућим софтверским апликацијама генерисати разноврсне мреже квадра (коцке) и симулирати њихово склапање, приказивати слике истог тела из различитих правца посматрања итд. Употреба софтверских апликација (нпр. за виртуелно састављање коцке) не сме да замени ниједну од традиционалних наставних активности (нпр. прављење модела коцке од картона), већ да буде додатак који ће допринети ефикаснијој реализацији наставног процеса. Треба имати на уму да за већину ученика самостална употреба неког софтвера представља додатно интелектуално ангажовање, па је неопходно унапред добро осмислити и припремити задатке у којима се захтева употреба софтверских апликација. Од ученика не треба очекивати вешту употребу софтвера, али је важно да уоче значај технологије и погодности које она омогућава.

Веза између геометрије и информатике може се остварити и задацима који су инспирисани једноставним програмима језика Лого: нпр. употребом наредби *горе, доле, лево, десно, напред, назад* описати путању „бубе-робота“ из једног темена коцке у неко друго теме (при чему је пожељно истицати све могуће путање, тј. размотрити и комбинаторне аспекте проблема).

Исходи и одговарајући садржаји у вези са темом Геометрија веома су значајни и у научно-техничком и уметничком образовању. Зато је важно успоставити везе са другим предметима. На пример,

	<p>повезивање са ликовном културом може се остварити истицањем ликовних ефеката којима се дочарава просторност. Корелација са природом и друштвом могла би се остварити кроз дискусију о просторном планирању, архитектури и грађевинарству и одговарајућим занимањима, уз посебно истицање значаја прецизног цртања и прављења макета. Корисно би било са ученицима уопштено анализирати план и макету неке познате грађевине.</p> <p>Пожељно је реализовати и један пројектни задатак којим би се стимулисало функционално знање, повезивање и примена наученог. Пројектни задатак би могао бити прављење поједностављене макете учионице. Намештај у учионици би требало представљати у облику квадрата, односно коцке. Пре израде макете треба обавити мерење просторије и намештаја и погодно изабрати размеру.</p>
<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>Увођењу стандардних мерних јединица за површину (mm^2, cm^2, dm^2, m^2, а, ha, km^2) треба да претходи обнављање мерења дужине и одговарајућих стандардних јединица мере, као и подсећање на концепт мерења површине геометријских фигура, који су ученици упознали у трећем разреду без увођења стандардних јединица. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, вишеименованих у једноименоване и обрнуто, као и упоређивањем величина датих у истим или различитим мерним јединицама. Неопходно је да ученици повежу идеју поплочавања правоугаоника подударним квадратима са формулом за израчунавање површине правоугаоника. У задацима треба потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима треба развијати способност процене површина (просторија, станова, игралишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа.</p> <p>Са практичног становишта веома су корисни задаци у којима треба израчунати површину фигуре која се једноставно може разложити на правоугаонике и квадрате. Овакви задаци су значајни и зато што непосредно повезују идеју поплочавања и примену формула за израчунавање површина. На њих се надовезује формирање појма површине квадрата и коцке и долажење до одговарајућих формула.</p> <p>По аналогiji са развијањем концепта мерења дужине и површине, уводи се појам запремине коцке и квадрата и стандардне мерне јединице за запремину (mm^3, cm^3, dm^3, m^3). Формулу за израчунавање запремине квадрата треба повезати са идејом попуњавања квадрата истоветним коцкама.</p> <p>У оквиру теме Геометрија истакнут је значај задатака који се односе на тела састављена од истоветних коцки и у којима се захтева бројање коцки, односно цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и здесна. Пожељно је неколико оваквих задатака урадити и у контексту мерења, при чему бројање коцки треба повезати са запремином тела, а површину тела повезати са збиром површина одговарајућих фигура које се виде из различитих праваца.</p> <p>Стандардне мерне јединице за запремину треба повезати са јединицама за мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl), које су уведене у трећем разреду. Пожељно је поменуте везе илустровати пресипањем воде из боце од 1 l у коцку странице 1 dm. Сипање воде из обичне кухињске мензуре може послужити за практично одређивање запремине посуда.</p>

	<p>Тема Мерење и мере веома је важна за повезивање аритметичких и геометријских садржаја. Примене једначина треба илустровати погодним примерима и задацима у којима се примењују формуле за израчунавање површине и запремине. Поред тога, важно је подстицати и цртање геометријских репрезентација проблемских ситуација које се превасходно односе на аритметички контекст. Ово последње се посебно односи на примену тзв. методе дужи и методе правоугаоника при решавању аритметичких задатака.</p>
--	---

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

Наставна област	Нивои постигнућа	Стандарди
Природни бројеви и операције са њима	Основни ниво	<p>1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полиправој;</p> <p>1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде;</p> <p>1МА.1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде;</p> <p>1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом;</p> <p>1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљасе;</p>
	Средњи ниво	<p>1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем;</p> <p>1МА.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју;</p> <p>1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза;</p> <p>1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције;</p> <p>1МА.2.1.5. уме да решава једначине;</p>
	Напредни ниво	<p>1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака;</p> <p>1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени;</p> <p>1МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет;</p> <p>1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми;</p> <p>1МА.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом;</p>
Геометрија	Основни ниво	1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао,

		<p>правоугаоник, тачка, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност);</p> <p>1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе;</p> <p>1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица;</p> <p>1МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица;</p>
	Средњи ниво	<p>1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни;</p> <p>1МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине;</p> <p>1МА.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе;</p> <p>1МА.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама;</p> <p>1МА.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама;</p> <p>1МА.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама;</p>
	Напредни ниво	<p>1МА.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање;</p> <p>1МА.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника;</p> <p>1МА.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника;</p> <p>1МА.3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама;</p> <p>1МА.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама;</p>

Разломци	Основни ниво	<p>1МА.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак $\frac{1}{n}$ ($n \leq 10$) и препозна његов графички приказ;</p> <p>1МА.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине;</p>
	Средњи ниво	<p>1МА. 2.3.1. уме да препозна разломак $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10, a < b$) када је графички приказан на фигури b делова;</p> <p>1МА. 2.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $\frac{1}{n}$ ($n \leq 10$);</p>
	Напредни ниво	<p>1МА.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак</p>

		$\frac{a}{b}$ ($b \leq 10, a < b$); 1MA.3.3.2. зна да израчуна део $\frac{a}{b}$ ($b \leq 10, a < b$) неке целине и користи то у задацима;
Мерење и мере	Основни ниво	1MA.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама; 1MA.1.4.2. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, cl); 1MA.1.4.3. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t); 1MA.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме;
	Средњи ниво	1MA.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама; 1MA.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, меец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама; 1MA.2.4.3. претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање; 1MA.2.4.4. претвара јединице за мерење масе из већих у мање; 1.МА.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке;
	Напредни ниво	1MA.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, меец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама; 1MA.3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности; 1MA.3.4.3. претвара јединице за мерење масе.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција као што су комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

Компетенције: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, рад са подацима и информацијама, решавање проблема

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Оцењивање: праћење и процењивање степена остварености исхода, свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, посматрање ангажованости, кооперативности, креативности; прикупљање ученичких радова и продуката њихових активности, разговор са ученицима; усмено испитивање; посматрање; тестирање.

Наставне методе: дијалошка, монолошка, писаних радова, аналитичко синтетичка метода; истраживачка метода, демонстративна, илустративна, развојна метода, откривајућа (проналазачка) метода, проблемска (стваралачка) метода

Активности наставника: организатор наставног процеса, подстиче и усмерава активност ученика, мотивише ученике, оспособљава ученике да редукују неуверљивост, дајесмернице за новознања, припрема материјал зарад, проверава, објашњава, пружа помоћ ученицима...

Активности ученика: самостално открива математичке правилности, анализира и изводи закључке, образлаже мишљење, препознаје научене геометријске садржаје, именује геометријске тела, служи се прибором за геометрију, црта научене геометријске садржаје, уочава разлике, сабира, одузима, множи и дели, решава текстуалне задатке и једначине, сарађује, примењује научено у новим околностима, слуша, учествује у разговору...

Корелација са другим предметима: српски језик, музичка култура, физичко здравствено васпитање, природа и друштво, ликовна култура, пројектна настава, грађанско васпитање

Наставна средства и помагала: записна табла, уџбеници, рачунар, дигитални уџбеници садржаји, пројектор, наставни листови, апликације, модели геометријских тела, модели мерних јединица, прибор за цртање и конструкцију, прибор за мерење, дечјаштамп, објектне посредне околине, дидактички материјали, мултимедијалне презентације, фотографије, слике, цртежи, плакати, апликације...

2.4.ПРИРОДА И ДРУШТВО

Разред: **ЧЕТВРТИ**

Недељни број часова: 2

Годишњи број часова: **72** _____

Циљ учења Природе и друштва је сте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ul style="list-style-type: none"> – одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; 	<p>МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА</p> <p>Природне и друштвене одлике Србије</p>	<p>Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута.</p> <p>Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме.</p> <p>Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита.</p> <p>Национални паркови Србије.</p> <p>Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности).</p> <p>Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност).</p> <p>Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима).</p> <p>Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског</p>	<p>Време реализације наставних садржаја прецизније се одређује годишњим и оперативним планом рада</p>

		света).	
<ul style="list-style-type: none"> – повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих. 	Човек – природно и душтвено биће	<p>Човек – природно, друштвено и свесно биће.</p> <p>Физичке промене у пубертету.</p> <p>Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаривањем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; 	Материјали	<p>Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух).</p> <p>Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање).</p> <p>Наелектрисавање предмета од различитих материјала.</p> <p>Електрична проводљивост – проводници и изолатори.</p> <p>Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству.</p> <p>Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају).</p> <p>Запалјиви материјали (ознаке за</p>	

		запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.	
<ul style="list-style-type: none"> – прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих. 	Прошлост Србије	<p>Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота).</p> <p>Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота).</p> <p>Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора).</p> <p>Настанаки развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак –узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота).</p> <p>Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).</p>	

Кључни појмови садржаја: отаџбина, оријентација у времену и простору, интеркултуралност, природни ресурси.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

Однос циља, исхода, препоручених програмских садржаја, метода наставе и учења и активности ученика

При остваривању циља и предметних исхода предмета Природа и друштво мора се имати увиду да су садржаји, методе наставе и учења и активности ученика неодвојиви у наставном процесу. Концепт наставе засноване на процесу и исходима учења подразумева наставу чији превасходни циљ није преношење предметних садржаја, већ изградња и развој знања као основе на којој се развијају разноврсна умења. У том смислу, програм наставе и учења нуди садржински оквир, а учитељ има слободу да уместо њих изабере и неке друге садржаје уколико сматра да су ти садржаји примеренији средини у којој ученици живе, узрасним и развојним

карактеристикама ученика и њиховим интересовањима. Суштина је у томе да садржаји буду у функцији остваривања исхода, а не сами себи циљ. Учитељ има значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика како би водио ученике ка остваривању датог исхода.

Већина предметних исхода достиже се кроз непосредну истраживачку активност ученика уз континуирану подршку и подстицај од стране учитеља. Пожељне су активности које омогућавају интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света који окружује ученике, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања. Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућају различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета Природа и друштво су:

- посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика);
- илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења;
- описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
- процењивање – самостално одмеравање;
- груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања;
- праћење – континуирано посматрање ради запажања промена;
- бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;
- практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;
- експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;
- истраживање – испитивање природних и друштвених феномена;
- сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;
- стварање – креативна продукција;
- играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре;
- активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација.

Ради прегледности препоручени садржаји су дати у темама.

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
<p>Природне и друштвене одлике Србије</p>	<p>Тема <i>Природне и друштвене одлике Србије</i> бави се распрострањеношћу природних и друштвених објеката и процеса у простору као и њиховом међузависношћу. У претходним разредима ученици су овладали основним појмовима који се односе на природне објекте (рељеф, воде) и друштвене објекте (становништво, насеља, привредне делатности). Циљ наведене теме је да ученик примени усвојену појмовну апаратуру на изучавање садржаја у оквиру територије Републике Србије. За достизање исхода који се односи на одређивање положаја и границе Србије, положаја главног града и већих насеља на географској карти Србије, кључно је да ученик на географској карти сагледа простирање територије Републике Србије, да се упозна са основним садржајима који окружују њену територију (суседне државе, међународне реке, итд.), као и да разуме појам и функцију границе, којом је дефинисана територија Републике Србије. За достизање исхода из ове теме неопходно је да ученик изврши класификацију природних објеката (облици рељефа – планине, низије, котлине и водни објекти – реке, језера, извори), именује их и позиционира на територији Србије. Методички приступ географској карти треба да се креће у правцу третирања карте као извора информација о Републици Србији, а не да карта буде „место“ на коме ученици само показују задате географске појмове. Код ученика је важно да се развије осећај о потреби очувања и заштите појединих репрезентативних природних објеката. У оквиру друштвених објеката, примарно је да се упозна са бројем становника који живи на територији Србије као и са етничком структуром. За ученика је важно да спозна негативну динамику промене броја становника као и узроке који су довели до тога (негативан природни прираштај, иселјавале, итд). У погледу распореда становништва, важно је размотрити просторну поларизацију на релацији село – град и низијски – брдскопланински простори. За достизање исхода ове теме неопходно је указати на међузависност одређених природних објеката и процеса и човека. Та релација може бити позитивна, али и негативна. Пример позитивне интеракције је када одређени природни садржаји стимулишу развој одређених привредних делатности (пољопривреда и плодно низијско земљиште поред река) или позиционирање насеља на одређеној територији. Негативни природни процеси такође утичу, тако што доводе донеповољних последица на одређеним површинама. Као пример могу се узети простори који су изложени плављењу река и слично. Унутар ове теме, важно је подстицати ученике да уоче узајамна права и обавезе државе и грађана, као и да их препознају у правилима која регулишу односе у држави и обезбеђују једнака права свих њених грађана.</p> <p>Природни ресурси Србије (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, биолошки диверзитет) разматрају се у контексту њихове одрживе употребе која треба да обезбеди здрав живот ученика и будућих генерација. У том смислу, ученике је потребно подстицати да узму учешће у локалним акцијама заштите животне средине. Проблематика одрживог развоја третира се и кроз анализу декларација производа које ученици уобичајено користе, са циљем промовисања коришћења локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћења обновљивих природних</p>

	<p>ресурса. Пуно разумевање концепта одрживог развоја могуће је тек на каснијем узрасту ученика, али је потребно да се континуирано развија, и то не само на нивоу знања, већ првенствено на нивоу развијања вредности, ставова и навика. На тај начин се утиче на развој ставова важних за опстанак и будућност.</p>
<p>Човек део природе</p>	<p>Тема <i>Човек део природе</i>, односно исходи учења и препоручени садржаји унутар ове теме, наставља континуитет упознавања ученика са људским телом, али и увођење нових димензија у разматрању човека. У том смислу, садржаји о човеку се разматрају кроз три димензије:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Човек – природно, друштвено и свесно биће</i>. Користећи сазнања стечена у претходним разредима о човеку, та сазнања се сада разматрају као дуализам природног и свесног друштвеног бића, уз развијање одговорног односа коју свако људско биће има према самом себи, другим људима и окружењу. У том смислу потребно је организовати активности које подржавају суживот кроз: уважавање различитости, толеранцију, хуманост, солидарност, емпатију... – <i>Промене у пубертету</i> – физичке и промене у понашању. Акцент је на упознавању ученика четвртог разреда са основним физичким променама које могу уочити на сопственом телу и одговорном односу према сопственом здрављу. Ученици треба да схвате да су и промене у њиховом и понашању њихових вршњака такође последица пубертета, али да ове промене не могу да буду изговор за непримерено понашање према другима. – <i>Дигитална безбедност</i> је нови аспекти безбедносне културе који се уводи у четвртом разреду. Ова проблематика има две димензије. Прва се односи на количину времена које ученици проводе користећи дигиталне технологије (често на уштрб физичке активности, учења, дружења), односно на оспособљавању ученика да планирају своје активности и време проведено уз ИКТ, узимајући у обзир последице које прекомерно коришћење информационо-комуникационих технологија може да донесе, како на физичко здравље, тако и на односе са другима. Друга димензија односи се на безбедносне претње у дигиталном окружењу, односно на суочавање ученика са непримереним садржајима на интернету и адекватно реаговање (како и од кога ученик може да затражи помоћ).
<p>Материјали</p>	<p>Исходи учења и садржаји који се односе на <i>Материјале</i> фокусирани су на уочавање магнетних и електричних промена материјала које, за разлику од прва три разреда, нису чулима тако непосредно доступне. Уводе се магнетна и електрична својства материјала, с тим што треба имати у виду да је разумевање суштине ових појава захтевно за ученике овог узраста. Због тога се треба задржати на појавним облицима магнетизма и електрицитета у природи, свакодневном животу, кроз огледе или експерименте. Испитивање електричне проводљивости материјала реализује се помоћу једноставног струјног кола са батеријом и сијалицом, путем којег ученици стичу прву слику о току електричне струје, деловима струјног кола (извор, проводник, потрошач електричне струје), као и о разлозима због којих се струјни каблови праве од метала, а облажу пластиком и/или гумом (проводници/изолатори електричне струје). Разумевање електричне проводљивости материјала представља основу за разумевање безбедносних ризика коришћења електричне струје, на примерима руковања електричним апаратима у домаћинству.</p>

	<p>Сагоревање као неповратна промена материјала сада се разматра кроз истраживање ваздуха – кисеоника као чиниоца сагоревања. Ради лакшег разумевања ове чињенице, препоручује се извођење демонстрационих огледе са свећом и (поклопљеном) чашом. Ова проблематика и огледи повезани са њом представљају добар увод у разумевање фактора који доводе до пожара, превенције и заштите од пожара. Када су превенција и заштита у питању, значајно би било ученике упознати са последицама претераног излагања сунцу и могућим мерама заштите. Осим наведеног, ученици истражују различите смеше из окружења (течности, храна, земљиште, ваздух) и практикују различите начине раздвајања састојака тих смеша (просејавање, одливање, цеђење, испаравање).</p>
<p>Прошлост Србије</p>	<p>Преко исхода учења и садржаја теме <i>Прошлост Србије</i> омогућује се сналажење ученика у времену и простору. Проналажењем информација из различитих историјских извора (писаних, материјалних или усмених) сагледавају се поједини догађаји и личности из прошлости и одређује се њихов редослед, првенствено помоћу ленте времена. Помоћу ленте времена прати се развој државе Србије само у најелементарнијим контурама (јачање, слабљење, нестајање, оживљавање модерне српске државе...), без оптерећивања ученика непотребном фактографијом. У том смислу предлаже се учитељима да примењују наративни приступ у приближавању прошлости ученицима, јер је форма приче блиска ученицима овог узраста. Ради добијања што објективније слике протеклих збивања морају се сагледати и околности – контекст догађања. На овај начин омогућује се ученицима да стекну комплексну слику времена у коме се радња (догађај) дешава, увиде узрочно-последичне везе праћених збивања из протеклих времена и то је пут ка поступном схватању развоја одређених друштвених збивања.</p> <p>У оквиру ове теме потребно је посебну пажњу обратити на начин живота људи кроз истраживање ученицима блиских и релевантних тема из свакодневног живота (на пример, занимања људи у крају, насеља, одевање, празници и сл.) уз стално поређење начина живота у прошлости са садашњошћу (као ученицима блиске и познате). Није потребно да се истраже сви наведени аспекти свакодневног живота, него они за које су ученици највише заинтересовани и за које постоје доступни историјски извори примерени ученицима овог узраста. Однос прошлости и садашњости не треба сагледати само кроз уочавање сличности и разлика међу њима, већ и кроз уочавање (остатака) прошлости у садашњости, односно у свакодневном животу (називи улица, споменици, храна и сл.). Податке прикупљене малим историјским истраживањима ученик може да представи на неки од начина које одабере (усмено, помоћу ленте времена, породичног стабла, презентације, постера...). Такође, ученике треба стављати у ситуације да користе до сада усвојене временске одреднице (посебно годину, деценију и век) приликом описивања догађаја из прошлости, с тим што је пожељно двоструко „мерити“ време – у том веку/те године, односно пре толико векова/година (Први српски устанак десио се почетком 19. века, односно пре нешто више од два века).</p>

Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање. Учествовање у једноставним огледима/експериментима који се реализују на основу упутства – индивидуално, у пару или групи, кроз повезивање резултата огледа/експеримента са објашњењем или закључком. У четвртом разреду се посебна пажња обраћа на различите начине бележења и каснијег презентовања резултата истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др).

Природа и друштво – стандарди постигнућа на крају 4.разреда

Наставна област	Нивои постигнућа	Стандарди
Жива и нежива природа	Основни ниво	1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића; 1ПД. 2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима;
	Средњи ниво	1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи; 1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића; 1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића; 1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту; 1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници;
	Напредни ниво	1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима; 1ПД.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића;
Екологија	Основни ниво	1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе; 1ПД.1.2.2.зна употребну вредност природних ресурса; 1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе;
	Средњи ниво	1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе; 1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса; 1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити;
	Напредни ниво	/
Материјали	Основни ниво	1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више

		<p>материјала;</p> <p>1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке;</p> <p>1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност;</p> <p>1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу;</p> <p>1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха;</p>
	Средњи ниво	<p>1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање;</p> <p>1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава;</p> <p>1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису;</p> <p>1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу;</p> <p>1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала;</p> <p>1ПД.2.3.6. разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при коме не настају други материјали;</p>
	Напредни ниво	<p>1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи;</p> <p>1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу;</p>
Кретање и оријентација у простору	Основни ниво	<p>1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама;</p> <p>1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија, век;</p>
	Средњи ниво	<p>1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела;</p> <p>1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски;</p> <p>1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода;</p>
	Напредни ниво	<p>1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова;</p>
Друштво	Основни ниво	<p>1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови;</p> <p>1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу;</p>

		<p>1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу;</p> <p>1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите;</p> <p>1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља;</p>
	Средњи ниво	<p>1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова;</p> <p>1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе у различитим друштвеним групама;</p> <p>1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности;</p>
	Напредни ниво	<p>1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима;</p> <p>1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују;</p>
Држава Србија и њена прошлост	Основни ниво	<p>1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода;</p> <p>1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике;</p> <p>1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво;</p> <p>1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости;</p> <p>1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их;</p>
	Средњи ниво	<p>1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и околини;</p> <p>1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији;</p> <p>1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе - и делатности људи;</p> <p>1ПД.2.6.4. зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности;</p> <p>1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад;</p> <p>1ПД.2.6.6. препознаје основна културна и друштвена обележја различитих историјских периода;</p> <p>1ПД.2.6.7. препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч;</p>
	Напредни ниво	<p>1ПД.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава.</p>

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенције: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, брига о здрављу, еколошка компетенција

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Наставне методе

Најефикасније методе у настави предмета Природа и друштво су оне које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу стицања знања. Потребно је стварање ситуације учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућавају различите начине учења. Погодне су различите методе решавања проблем ситуација, кооперативне методе, интерактивне, амбијентално учење, игра као ненаметљива форма учења, метода практичних радова, демонстративна метода, метода илустративних радова.

Активности наставника:

- прати, посматра ученике,
- организује наставу,
- мотивише ученике,
- посматра, процењује ученичка достигнућа,
- подстиче групну и међугрупну сарадњу и комуникацију,
- демонстрира, објашњава,
- врши проверу и даје смернице за даљи рад,
- пружа помоћ, подршку, даје савете...
- **Активности ученика:** При остваривању циљева и задатака треба имати у виду да су садржаји и активности неодојиви у наставном процесу. Важно је одабрати активности које ангажују и појединачна чула, али и више чула истовремено. Значајне активности су:
- посматрање, описивање, процењивање,

- груписање-уочавање сличности и разлика,
- праћење,
- бележење,
- практиковање,
- експериментисање, истраживање,
- сакупљање, стварање, играње...

Корелација са другим предметима: Велики број наставних јединица овог предмета могуће је ставити у корелацију са садржајима других предмета: *српски језик, математика, музичка култура, ликовна култура, грађанско васпитање, физичко и здравствено васпитање*.

Наставна средства: постери, слике, апликације, прибор за цртање и писање, географска карта, видео презентације, пластелин, фотографије, предмети непосредне околине, занимљиви текстови, предмети различитих облика и материјала из непосредне околине...

2.5. ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за	КОМПОЗИЦИЈА	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпера, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.

<p>једнократну употребу у стваралачком раду;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити. 	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.
	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела.
	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.

Кључни појмови: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

Начини и поступци за остваривање исхода:

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Композиција	<p>Појмове из теорије обликовања које су ученици до четвртог разреда упознавали кроз ликовни рад потребно је једноставно објаснити. Композиција је ликовна целина коју је створио човек. Свака целина се састоји из делова (елемената). Основни елементи композиције (ликовни елементи) су облик, линија, боја, текстура и светлина (валер). У природи можемо видети пределе и појаве које доживљавамо као композиције и елементе композиције (а који то нису). На пример, када севају муње, ми их видимо као мрежу линија која се грана од једне или више широк линија. Уколико наставник одабере овај пример, не треба да пропусти прилику да подсети ученике како да се понашају и заштите за време олује. Затим, да говори о цртању светлом, да покаже карактеристичан пример (Пикасови цртежи светлом из 1949. године), као и савремене оловке за цртање светлом (унети у претраживач: LED Light Drawing Pens). Када цртамо светлом, цртеж је, као и муња, привремен. Ако желимо да га сачувамо, потребно је да га неко фотографише док цртамо. Некада су уметници цртали и сликали само традиционалним материјалима и техникама. Светлост није била средство за рад, већ само услов за опажање. Када нема светлости не видимо облике, боје, линије, текстуре... Како се смањује светлост и боје предмета изгледају тамније. Светлина или валер је количина светлости у једној боји. Ученици</p>

	<p>могу да експериментишу додајући једној боји другу боју/боје да би је посветлили или потамнели. На ово објашњење може да се надовеже и објашњење бачене и сопствене сенке, затим, прича о односу светло-тамно на слици и принципу компоновања, контраст. У овом разреду се објашњава само контраст светлог и тамног. Великим контрастом постиже се драматичност. Ученици могу то једноставно да испробају. Уколико се учионица замрачи и батеријском лампом одоздо осветли лице ученика који прича неки измишљени догађај прича ће бити далеко интересантнија него када се прича под равномерним осветљењем. Ученици који користе рачунар и мобилне телефоне могу да подешавају контраст у апликацијама за обраду слике и да пореде ефекте који се на тај начин добијају.</p> <p>Могуће је објаснити још неке принципе компоновања (доминанта, јединство), али не треба нудити потпуна објашњења на примерима из уметности, јер су превише сложена за овај узраст. За ученике је корисније делимично објаснити принципе компоновања на примерима из живота.</p> <p>Организација композиције се и даље учи постепено. Ученици могу прво да креирају једноставну композицију распоређујући на папиру (или у апликативном програму за цртање) правилне (или правилне и неправилне) облике према замишљеној линији – хоризонталној, вертикалној или дијагоналној (елементи се могу распоређивати и другачије, али није пожељно ширити садржаје). Затим се постепено задају сложенији задаци који омогућавају да ученик размишља и да сам планира распоред елемената којим би ефикасно изразио своју замисао.</p> <p>Напредним и заинтересованим ученицима/одељењу наставник може да понуди и друга објашњења. На пример, када посматрамо неки предео у даљини, видимо линију хоризонта која раздваја небо и земљу. Та линија је привид, али је ученици означавају на својим цртежима и сликама. Наставник може да говори о предњем и задњем плану (или предњем, средњем и задњем плану). Облици који се приказују у задњем плану су најмањи, јер их тако видимо у природи и окружењу. Даље објашњавање теоријских садржаја није пожељно, важније је да ученици развијају опажање.</p> <p>До краја разреда ученици треба да испробају традиционалне технике које нису користили у претходним разредима. И даље се користе материјали за рециклажу (материјал за рециклажу се не купује само да би се користио на часовима Ликовне културе). Ученицима је потребно указати на озбиљно загађење планете пластиком и упутити их да избегавају производе у амбалажи која се тешко разграђује и рециклира.</p> <p>Задаци обједињују активности ученика: развијање креативних идеја, организацију композиције и истраживање изражајних могућности материјала и техника.</p>
<p>Споразумевање</p>	<p>Предлози који се односе на хералдику и пиктограме остварују се на интегрисаним часовима предмета Ликовна култура и Природа и друштво. Ученицима је потребно кратко објаснити значење и порекло симбола на грбу Србије. Потребно је да науче да читају знаке упозорења (општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво...), забране (забрањено фотографисање, забрањен прилаз, забрањено коришћење мобилних телефона, забрањено увођење</p>

	<p>кућних љубимаца...) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисано за инвалиде или труднице, стаза за бицикле, дечје игралиште...).</p> <p>Предлози који се односе на споразумевање сликом (у најширем значењу) не везују се за теоријске садржаје, већ за изражавање (емоција, маште, позитивних порука, доживљаја...). Важно је да ученици разумеју да се сликом могу саопштити различите информације, исто као и текстом. Наставник у току године поставља разноврсне захтеве. На пример, може да тражи од ученика да прикажу у раду шта знају о свакодневном животу у Средњем веку, шта мисле о брзој храни, како доживљавају пролеће, како би себе представили вршњацима са другог континента...</p>
Наслеђе	<p>Предлози који се односе на споменике природе и споменике културе у нашој земљи остварују се на интегрисаним часовима Ликовне културе и Природе и друштва. Ови часови могу да се допуне прављењем плаката или дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајнијих споменика. Уколико се прави дигитална збирка, ученици могу да претражују интернет на часу, према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Такође, наставник може сам да прочита фотографије са интертнета и да заједно са ученицима направи ужи избор.</p> <p>Уметничка дела имају функцију илустровања појмова који се објашњавају, а користе се и као подстицај (мотивација) за стваралачки рад. Међутим, потребно је и да ученици сазнају нешто више о одабраним уметницима (када су живели, како су изгледали, по чему су познати, где се чувају њихова најпознатија дела...). Наставник прави избор уметника и уметничких дела руководећи се значајем уметника/дела и садржајем дела који одговара узрасту ученика.</p>
Сцена	<p>Наставник једноставно објашњава појмове, иако објашњења неће бити потпуна. <i>Сцена</i> је простор где се одржавају представе, концерти, снимају филмови и ТВ програм (емисије, серије, рекламе, музички спотови...). <i>Сценографија</i> је дизајн сцене. <i>Сценограф</i> је уметник који смишља изглед сцене. Сцена може да се постави на отвореном или у затвореном простору (наставник може да разговара са ученицима о томе како се бирају локације, шта може да буде важно за постављање сцене на отвореном). Ученици треба да добију елементарне информације о фазама рада. Сценограф прво сарађује са режисером и упознаје се са делом које се изводи. Затим израђује нацрте за сцену и сарађује са дизајнером светла, костимографом, мултимедијалним уметницима, тимовима који израђују кулисе, реквизите, маске, перике, шминку... Најважније што ученици треба да сазнају је да се сценографија креира тимски, да је за рад неопходно знање о елементима композиције и компоновању, да често нема довољно средстава да се сцена обликује како је замишљено. Тада је неопходно да чланови тима/тимова испоље креативност и да обликују сцену користећи материјале који су им доступни, да заједно осмисле како ће направити неки елемент сцене или специјални ефекат. Специјални ефекти могу бити механички (на пример, вештачки дим, магла, снег...) и креирани дигиталном технологијом. Практични рад се планира као пројекат или радионица. Циљ учења је развијање креативних идеја и вештине сарадње.</p>

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)...

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издавање само једне

нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/ задатка или да осмисли другачије чек-листе.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик развија креативан, радознао и истраживачки дух кроз упознавање и коришћење различитих уметничких медија и техника. Сспособан је и мотивисан да користи своје искуство, да експериментира и развија идеје кроз самосталан рад ирад у групи. Ученик развија машту и апстрактан начин размишљања који успешно примењује у различитим животним ситуацијама које захтевају креативна решења.

Уочава специфичности различитих уметничких дисциплина (визуелне, драмске, музичке...) али уочава и њихове заједничке принципе и сличности. Ученик познаје и разуме вредност сопствене културе и културе других народа повезујући знања из различитих области или предмета. Знања и искуства стечена кроз предмет Ликовна култура (истрајност, упорност, стрпљивост) примењује у друштвеном животу и у даљем стручном усавршавању и професионалном развоју.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик кроз предмет Ликовна култура развија стваралачке способности, индивидуалну креативност и естетску осетљивост.

Компетенције: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, еколошка компетенција, естетска компетенција

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: метода разговора, метода демонстрације, илустративна метода, метода посматрања, метода практичних радова. : подстицај на активност, на разговор, показивање, тражење карактеристика, објашњавања, помоћ при индивидуалном коришћењу средстава и материјала, објашњавање ради упоређивања, посматрање уз демонстрацију, разговор при индивидуалном решавању проблема, посматрање и уочавање, експеримент, текст.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: ликовно изражавање доживљаја и осећања; исказивање утисака о сопственом и туђем раду; правилно коришћење различитих ликовних и неликовних материјала у стваралачком раду; моделовање; опажање и препознавање разлика између природних и ствараних творевина у окружењу; давање и прихватање иницијативе и креативних решења у заједничким стваралачким активностима.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује и води наставни процес; бира наставне теме за рад; препознаје индивидуалне способности ученика и у складу са њима бира облике наставног рад прилагођен сваком ученику; подстиче и мотивише стваралачку креативност ученика; пружа помоћ у раду; демонстрира активности; процењује и вреднује рад ученика.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: са свим наставним предметима кроз илустровање и ликовно оживљавање наставних садржаја у циљу бољег савладавања теоретских знања.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: блокови за цртање – различитих величина, графитне оловке, дрвене бојице, фломастери, водене бојице, темпере, воштане бојице, колаж, глина и пластелин, штампа, текстил...- разноврсна према потреби и у служби наставних јединица.

2.6.МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ	Циљ учењаМузичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	36 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље.</p>
		Музичке игре (дидактичке).

<p>мелодијску пратњу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на деčјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на деčјим инструментима и на алтернативним изворима звука.</p> <p>Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (<i>Andante.Moderato. Allegro</i>). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму $це^1-це^2$. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. <i>Це-дур</i> лествица. Репетиција, прима и секунда волта.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне оноματοпеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.</p>

Кључне речи: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, лествица, темпо,

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊА ИСХОДА

Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
Слушање музике	<p>ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ:</p> <p>Химне: Државна химна Светосавска химна Школска химна</p> <p>Народне песме и традиционалне дечје игре: Ој, девојко, душо моја Ој, јабуко тедена! Дођи, Миле, у наш крај Маглица се пољем повијала Чобан тера овчице Лападу (дечје игра из Финске) Тита, тита лобода (традиционална народна дечја игра) Пљескалица (традиционална народна дечја игра)</p> <p>Песме домаћих и страних аутора : Александар Кораћ, Дете није дете Драгана Михајловић Бокан, Протестна песма Хор Колибри, Десет љутих гусара Хор Колибри, Бора из суседног шора Група аутора (Влада Алексић, Љуба Нинковић, Милорад Мандић), С' оне стране дуге Владимир Шаински, Крокодил Гена Војин Комадина, Незгода Војин Комадина, Опера Мачкин дом Микан Обрадовић, Добро вече, комшинице Никола Греговић, Моја бака Антон Погачар, Крушка Јапанска дечја песма, Шушти, шушти бамбусов лист</p> <p>Страни композитори: Јохан Себастијан Бах, Арија Фредерик Шопен, Полонеза А-дур Фредерик Шопен, Валцер а-мол Сен Санс, Карневал животиња (Пијанисти. Кукавица. Дугоухе личности. Финале) Петар Иљич Чајковски, Годишња доба Сергеј Рахмањин, Италијанска полка Сергеј Прокофјев, Пећа и вук Јохан Штраус, Трич трач полка Јохан Штраус, Радецки марш Јохан Штраус, На лепом, плавом Дунаву Николо Паганини, Капричо бр. 9</p>

	<p>Андре Гретри, Магарац и кукавица Лирој Андерсон, Санкање Примењена музика: Никола Херцигоња, Шапутање, https://www.youtube.com/watch?v=5q1LS5Zbzrs Петар Иљич Чајковски, балет Лабудово језеро, Игра малих лабудова, https://www.youtube.com/watch?v=Xd2nTXsivHs Петар Иљич Чајковски, балет Крцко Орашчић, Игра шећерне виле, https://www.youtube.com/watch?v=mQqbnMSm2aQ&t=4s и https://www.youtube.com/watch?v=qC3ZIV0ppAc https://www.youtube.com/watch?v=4t0jDUQ2aJ4 Волфганг Амадеус Моцарт, Француска песма, https://www.youtube.com/watch?v=TXhazjvazRs Жорж Бизе, Кармен свита, Цигански плес https://www.youtube.com/watch?v=eA7Y5bWVDzI Ђоакино Росини, опера Севилски берберин, Арија Фигара, https://www.youtube.com/watch?v=mP5bXCVxSp0 Жорж Бизе, опера Кармен, Марш уличних дечака https://www.youtube.com/watch?v=JctVMYvH9KY Пол Дика, Чаробњаков ученик, https://www.youtube.com/watch?v=cqyVZK5yN1E Јохан Штраус, На лепом, плавом Дунаву, https://www.youtube.com/watch?v=F7fj1BtJf8 Камиј Сен-Санс, Карневал животиња - Фосили, https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI Хенри Манцини, Пинк пантер... (бумбекери), https://www.youtube.com/watch?v=cG0jprCQ6Ak Џон Вилијамс, филм Хари Потер, Дијагонална улица, https://www.youtube.com/watch?v=z-WEzhyc3DY Мапет шоу, На лепом, плавом Дунаву, https://www.youtube.com/watch?v=jd8nfEdo59I Елтон Џон, Краљ лавова, Круг живота, https://www.youtube.com/watch?v=8zLx_JtcQVI Кристијан Коскинен, филм Мавка, Шумска песма, https://www.youtube.com/watch?v=effkoBQqm7g</p>
Извођење музике	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија се дугорочно памћење и fine моторичке радње. Посебна пажња усмерена је на тактирање. Тактирање двочетвртинског такта треба да проистекне из имитирања покрета доле-горе, трочетвртинског доле-десно-горе (ако се тактира десном руком) итд. Нагласити ученицима да покрети не смеју бити прешироки и да се рука не диже изнад главе и сл.</p> <p>Певање</p> <p>У раду са ученицима, наставник треба да обрати пажњу на став тела, правилно дисање и мимику лица. Треба инсистирати на интонативној и ритмичкој усклађености, добром фразирању и одговарајућој динамици. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.</p> <p>Уз певање песама ученици могу да се изражавају и једноставнијим кореографијама.</p> <p>Избор песме треба да буде примерен узрасту ученика и њиховим интересовањима (тематика, ритмичка конструкција, форма, артикулација мелодијских скокова, садржај, мелодија и ритам). Вежбе правилног дисања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити.</p> <p>Песме се обрађују у тонском опсегу од <i>хадо це</i>². Це-дур лествицу обрадити након поставке свих тонских висина. Током обраде Це-дур лествице наставну активност усмеравати на уочавање звучности тонског рода и на поступан тонски низ који преовлада у лествици (инструктивни пример песме <i>До, нам жели добар дан</i>). Појмове ступањ, степен и полустепен усвојити обрадом песама/инструктивних примера.</p>

Свирање

Свирање се реализује на дечјим и алтернативним инструментима. Избор инструмената зависи од музичког садржаја.

Примери ритмичке и мелодијске пратње могу бити:

- извођење једноставнијих ритмичких аранжмана;
- извођење дводелне, троделне и четвороделне мере;
- свирање једноставних мелодијских аранжмана у дводелном, троделном и четвороделом такту.

Једноставне композиције, дечје песме и модели за певање могу се користити и као примери за свирање. У извођењу инструменталних аранжмана ученике делити у две или три групе.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне

Државна химна

Светосавска химна

Школска химна

Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)

Кад се Ђира оженио

Лепо ти је рано уранити

Чобан тера овчице

Банаћанско коло

Пљескалица

Тита, тита, лобода

Ајд` на рogaљ, момче

Лепо ти је рано уранити

У ливади под јасеном

Поранила девојчица

Дечје песме

Фрањо Лучић, Полустепен

А. Власак, Лествица

Никола Херцигоња, Мали ђачки валцер

Војислав Илић, Певајмо

Срђан Барић, Срећна Нова година

Арсен Дедић, Кад би сви људи на свету

	<p>Божидар Станчић, <i>Данас</i> Врапчићи, <i>Ти и ја</i> Песма из Енглеске, <i>На слово</i> Моцарт, <i>Блистај, блистај</i> Карл Орф, <i>Композиција за два металофона</i> В. Вукадиновић, <i>Сладолед</i> Ричард Роцерс, <i>Солмизација</i> (песма из филма "Моје песме, моји снови") Војкан Борисављевић, <i>Мени су просто сипали знање</i> Хор Колибри, Тамбурица 5 и Бора Дугић, <i>На леду</i> Хор Колибри, <i>Бака и они други</i> Непознати аутор, <i>Завичају мој</i> Бранко Милићевић, <i>Ласте</i> Бранко Милићевић, <i>Добар друг ти вреди више</i> Божидар Станчић, <i>Полазак у школу</i> Војкан Борисављевић <i>Генерале, сило љута</i> Милоје Милојевић, <i>На ливади зеленој</i></p> <p>Музичке игре Миодраг Илић Бели, <i>Шта да раде дланови</i> <i>Веселјак</i> (бројалица) <i>Пошла кока на пазар</i> (бројалица) <i>Бим бам</i> (тапшалица) https://www.youtube.com/watch?v=DScgmrHv6wg Маријана Симић, <i>Седам</i> (тапшалица) https://www.youtube.com/watch?v=5y0sVCmMX0k <i>Форте, пиано</i> https://www.youtube.com/watch?v=IUYEvCly8Fo</p> <p>Свирање на дечјим инструментима Народна из Србије, <i>На крај села жути кућа</i> Народна из Србије, <i>У Милице</i> Македонска народна песма, <i>Дафина</i> Народна из Србије, <i>Веселјак</i> Народна из Србије, <i>Пошла кока на пазар</i> В. Вукадиновић, <i>Сладолед</i></p>
<p>Музичко стваралаштво</p>	<p>СТВАРАЛАШТВО Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе. Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> – осмишљавање једноставне кореографије; – израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала;

	<ul style="list-style-type: none"> – стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; – музичке импровизације; – музичка питања и одговоре; – музичку допуњалку; – компоновање мелодије на задати текст; – одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. <p>Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања. Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тимским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.</p>
--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

На основу музичког искуства у основној школи ученик ужива у музици и отворен је за различите уметничке садржаје. Користи музичко знање и вештине да изрази своја осећања, размишљања, ставове и на креативан и конструктиван начин остварује своје циљеве.

Искуство и вештину у слушању и опажању приликом индивидуалног и групног музицирања примењује у комуникацији са другима. Развија критички однос према музици. Има одговоран однос према традицији свог народа и других култура.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик користи језик музике за изражавање својих осећања и идеја и за комуникацију са другима. Ученик истражује везу између музике и изражавања покретом.

Компетенција: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, естетска компетенција

Методе рада:

слушање;

певање по слуху;

дидактичке игре.

Активности наставника:

припрема- распевава одељења,

проверава гласовне могућности,

припрема илустративне текстове у циљу постављања музичке писмености,

мотивисање ученика,

припрема за слушање музике,

праћење напретка ученика,

Активности ученика:

певање,

стварање звука,

тактирање,
 опонашање и разликовање звукова из окружења,
 опажање и репродуковање различитих тонова,
 илустровање слушане музике
 основно читање нота

Корелација са другим предметима: физичко васпитање , српски језик ,природа и друштво , ликовна култура , математика.

Наставна средства: ЦД - музичка збирка за четврти разред основне школе, касете, штапићи, бубањ, триангл, синтисајзер, илустрације,интернет презентације...

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

2.7.ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ Разред Годишњи фонд часова	Циљ учењаФизичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања изобласти физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. Четврти 108
--	---

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - примени општеприпремне вежбе (вежбе	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге са реквизитима и без

<p>обликовања);</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно држи тело; - самостално коригује неправилно држање; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - прати промене у сопственој тежини и висини; - сагледа резултате физичких способности; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; 		<p>реквизита.</p> <p>Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости.</p> <p>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.</p> <p>Вежбе за развој координације.</p> <p>Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p> <p>Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности</p>	
	<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p>	<p>Атлетика</p>	<p>Технике трчања.</p> <p>Истрајно трчање.</p> <p>Скок удаљ згрчном техником.</p> <p>Бацање лоптице из залета.</p> <p>Скок увис прекорачном техником.</p> <p>Тробој.</p>
		<p>Спортска гимнастика</p>	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.</p> <p>Прескоци и скокови (прескок разношка).</p> <p>Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора.</p> <p>Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.</p> <p style="text-align: center;">Проширени садржаји</p> <p>Вежбе на тлу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – летећи колут из места. – састав.

<ul style="list-style-type: none"> - увиди значај правилне исхране за вежбање; - повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета и кретања; - користи научена вежбања у рекреацији породице; - правилно реагује у случају повреде у школи; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; - учествује у предлагању садржаја и начина рада. 			
---	--	--	--

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода овог васпитно-образовног подручја које се састоји из три предметне области:

- физичке способности,
- моторичке вештине, и
- физичка и здравствена култура.

Већина исхода у програму је развојног карактера и протежу се кроз цео први циклус основног образовања и васпитања и узима се у обзир узраст ученика и сензитивни периоди развоја физичких способности.

Програм четвртог разреда базиран је на континуираном развијању знања, вештина, ставова и вредности.

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

- А. Часови физичког и здравственог васпитања
- Б. Слободне активности
- В. Недеља школског спорта
- Г. Активности у природи (крос, спортски дан, излети, зимовање, летовање ...)
- Д. Школска такмичења
- Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

А. Часови физичког и здравственог васпитања

ОБЛАСТ / ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
<p>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</p>	<p>На свим часовима као и у другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремној фази часа (део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој; методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад); – подстицање ученика на самостално вежбање; – правилно држања тела. <p>Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.</p> <p>Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу <i>Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања</i> (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).</p> <p>При планирању вежбања у припремној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући метод), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима треба примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежбања. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и оптимализацији интензитета рада.</p> <p>Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Развој снаге: <ul style="list-style-type: none"> - без реквизита и са реквизитима, - на справама и уз помоћ справа. 2. Развој покретљивости: <ul style="list-style-type: none"> - без реквизита и са реквизитима, - уз коришћење справа, 3. Развој издржљивости: <ul style="list-style-type: none"> - трчање и спортске игре (мини-рукомет, фудсал, мини-кошарка), - елементарне игре, - вежбање уз музику,

	<p>- плес.</p> <p>4. Развој координације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима. - развој координације применом садржаја из атлетике, гимнастике и спортских игара. <p>5. Развој брзине и експлозивне снаге:</p> <ul style="list-style-type: none"> - трчање са убрзањем, - штафетне игре, - примена елемената спортских игара. <p>Вежбе је неопходно изводити максималним брзином из различитих почетних положаја на одређени знак – старт из различитих положаја.</p> <p>За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.</p>
<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p>	<p>Учење моторичких вештина остварује се кроз различите активности применом основних дидактичко-методичких приципа и метода рада неопходних за достизање постављених исхода. Моторичке вештине треба да омогуће ученицима сналажење у свакодневним и специфичним животним ситуацијама у којима се очекује њихова примена. Ученицима који имају потешкоће са одређеним моторичким вештинама, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених, или предвежбе. Ученицима који имају потешкоће да достигну предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигну у наредном периоду. У раду са напреднијим ученицима могу се користити додатни садржаји у складу са њиховим способностима. Кроз процес остваривања програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.</p> <p>Усавршавање моторичких вештина је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд). Пре учења нових моторичких вештина у четвртном, неопходно је поновити развијене моторичке вештине из претходних разреда.</p> <p>1. Атлетика</p> <p>Поновити различите варијанте ходања и трчања из претходних разреда.</p> <p>Трчање уз правилно постављање стопала и правилан рад руку, са подизањем колена, трчање преко препрека, трчање са променом ритма, трчање са променом правца и смера, брзо трчање са стартом из различитих почетних положаја, одељенско такмичење трчање на 60 m, елементарне игре са трчањем.</p> <p>Спринтерско трчање: вежбе технике трчања (ниски скип, високи скип, забацавање потколенице, итд), ниски старт и фазе трчања.</p> <p>Истрајно трчање: вежбе технике кроз континуирано трчање.</p> <p>Скок удаљ - основни елементи згрчне технике.</p> <p>Бацање лоптице удаљ: усвајање вежбе у целини.</p> <p>Техника бацања „вортекса”.</p>

Скок увис прекорачном техником. Обучавање технике врши се у целини, а по потреби рашчлањивањем на фазе.

Одељењско такмичење у тробоју – бацање лоптице на резултат (мерење дужине бацања), трчање 60 m, скок увис на резултат (мерење висине прескока).

2. Спортска гимнастика

Основни садржаји

1. Вежбе на тлу:

- колут напред из упора стојећег опружених ногу,
- колут напред преко препреке,
- два повезана колута назад,
- став на лопатицама – „свећа” – опружање и издржај
- мост из лежања на леђима,
- вага претклоном и заножењем,
- став на шакама,
- припремне вежбе за прамет упором странце „звезда”,
- комбинације две и више савладаних вежби,
- састав од научених елемената.

Проширени садржаји

Пример састава:

Из става спетног истовремено заручити обема рукама и предножити левом ногом; враћање у почетни став; истовремено предручити обема и заножити десном; враћање у почетни став; истовремено одручити обема и вага; усправ; колут напред до чучња; кроз поваљку назад до свеће; поврат назад до чучња; усправ. чеони круг са скоком за 90⁰ или 180⁰.

Летећи колут из места.

Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.

2. Прескок - специфичне припремне вежбе:

- суножни одскок и доскок на повишену површину,
- на одскочној дасци (држећи се за руке помагача) узастопни суножни скокови,
- са неколико корака залета једноножни одскок испред даске, доскок суножно на даску, одскок, фаза лета и доскок,
- упором о козлић неколико узастопних одскока са подизањем кукова (суножно и са разножењем, доскок на даску суножно уз помоћ испред и иза справе),
- прескок разношка (козлић висина 110 cm).

3. Вежбе у вису и упору и променама висова и упора (одређене вежбе се могу реализовати и на другим погодним справама, уколико су безбедне).

- вратило или двовисински разбој – прилагодити висину: наскок у вис предњи, померања улево и удесно. Њихање у вису,
- наскок у упор предњи на различитим справама. померања у упору,
- дочелно вратило или нижа притка разбоја: узмак корацима уз косу површину или замахом са повишене површине до упора предњег активног,
- паралелни разбој: упор, њих, предњихом упор разножно пред рукама,
- дохватни кругови, вратило или притка разбоја: суножним одривом вис узнето (кроз згиб – уз помоћ), спуст напред до суножног става (кроз згиб, уз помоћ).

4. Вежбе равнотеже: шведска клупа и ниска греда

- лицем према клупи – греди бочно: залет и одразом једне ноге наскок у став на другој ноzi, слободном заножити,
- различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем, различити начини ходања уназад,
- суножни скок и доскок на место одскока,
- издржаји на једној ноzi са различитим положајима слободне ноге,
- окрети на греди усправно, у чучњу за 90^0 и 180^0 ,
- саскок згрчено,
- са шведског сандука кораком на високу греду, различита ходања у складу са способностима ученика. саскок пруженим телом на високо наслaгане струњаче (уз надзор и помоћ наставника).

3. Основе тимских и спортских игара

3.1. Мини–рукомет

- Додавање лопте једном руком у месту и кретању.
- Хватање лопте обема рукама у висини груди у месту и кретању.
- Вођење лопте левом и десном руком (у месту и кретању).
- Шутирање из места и кретања – бочни и чеони шут.
- Шутирање из скока.
- Тактика – игра „човек на човека”.

3.2. Футсал – „мали фудбал”

- Додавање лопте у месту различитим деловима стопала.
- Примање лопте унутрашњим делом стопала.
- Додавање и примање лопте у кретању (дупли пас).
- Шут различитим деловима стопала.
- Игра на два гола.

3.3. Кошарка – мини-кошарка

- Вођење лопте једном и другом руком месту и кретању.

- Хватање и додавање лопте на различите начине у месту и кретању.
- Шут на кош.
- Двокорак.
- Игра на један кош.
- Мини-кошарка – игра на два коша.

3.4. Одбојка

- Одбијање лопте прстима и чекићем.
- Доњи (школски) сервис са мање удаљености.
- Игра са упрошћеним правилима.

3.5. Јацент

- Игра са упрошћеним правилима.

4. Плес и ритмика

- Вежбе са вијачом

Њихање вијачом у бочној равни (једном и другом руком, обема рукама) напред-назад, кружење, отворити вијачу у предручењу, два суножна поскока са међупоскоком, два суножна поскока без међупоскока са окретањем вијаче напред, а затим четири поскока са ноге на ногу. Поновити вежбе са окретањем вијаче уназад.

- Вежбе са лоптом

Кружење са лоптом у чеоној и бочној равни обема рукама и једном руком. из одручења зибом почучњем, прехват лопте у предручењу и зибом почучњем до одручења (лопта у другој руци).

Бацање и хватање:

- у задатом ритму у месту и кретању,
- са почучњем,
- са окретом за 180⁰.

- Народно коло „Моравац”.

- Народно коло из краја у коме се школа налази.

5. Пливање

Наставну тему Пливање реализују школе које за то имају услове у школи или објектима ван ње.

- Правила понашања на пливалишту.
- Вежбе прилагођавања на водену средину (квашење делова тела).
- Вежбе дисања.
- Вежбе плутања (на леђима, стомаку и згрчено).
- Вежбе клизања (на стомаку и леђима).
- Рад ногама у води (краул и леђно).
- Рад рукама (краул и леђно са даском).

	<ul style="list-style-type: none"> – Скок на ноге. – Пливање у складу са могућностима ученика. – Игре у води. <p>6. Полигони</p> <p>Полигони се примењују након неколико обрађених тематских целина (наставних тема или области) и састављају се од усвојених вежби у складу са са условима за извођење наставе.</p>
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>	<p>Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад.</p> <p>Достизањем исхода ове наставне области, ученици развијају знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.</p> <p>Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу. развијање и неговање другарства. препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др.</p> <p>Поред наведеног у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности), формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд.</p> <p>Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме <i>Култура вежбања и играња</i> и <i>Здравствено васпитање</i>.</p> <p style="text-align: center;">Култура вежбања и играња</p> <p>У раду са ученицима постепено уводити терминологију вежбања и упознати их са утицајем примењених вежби на организам. Упознати ученике са основним правилима мини-рукомета, кошарке, мини-кошарке, фудсала и одбојке.</p> <p>Подсетити ученике на правила понашања која важе у просторима за физичко вежбање, како у школи, тако и ван ње. Истицати неопходност поштовања правила понашања током игре и вежбања.</p> <p>Развијање свести о потреби чувања својих и туђих ствари, справа и реквизита које се користе.</p> <p>Упућивати ученике да информишу родитеље о вежбању током наставних и ваннаставних активности.</p> <p>Указивати на значај вежбања и подстицати ученике на вежбање у слободно време.</p> <p>Навикавати ученике да приликом игре или такмичења уважавају све учеснике у игри, њихова постигнућа и међусобне разлике.</p> <p style="text-align: center;">Здравствено васпитање</p>

	<p>На начин прилагођен ученику објаснити повезаност интензитета вежбања и вредности пулса. Мерити пулс на вратној артерији. Објаснити значај правилног дисања при вежбању, као и утицај вежбања на правилан развој кардиореспираторног система. Проширити ученичка знања из претходних разреда о правилној исхрани и вежбању.</p> <p>Редовна провера здравља и вежбање.</p> <p>Препознавање основних врста повреда (посекотина, одеротина, ударац...) и указивање на важност правовременог обавештавања наставника, родитеља и других одраслих у случају повреде.</p>
--	---

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике реализације наставе:

- јасноћа наставног процеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби усклађен са програмским садржајима и исходима;
- функционална повезаност делова часа – унутар једног и више узастопних часова одређене наставне теме.

При избору облика рада узимају се у обзир просторни услови, број ученика на часу, опремљеност справама и реквизитима и планирана динамика рада.

Избор дидактичких облика рада треба да буде у функцији ефикасне организације и интензификације часа, у циљу достизања постављених исхода.

У настави треба да преовладавају игре и садржаји који захтевају прецизност извођења. Свим вежбањима претходе тачна упутства наставника и приказ вежби. Наставник прати рад ученика, указује на грешке и исправља их.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима и културним вредностима телесног вежбања, примењује их у свакодневном животу, новим и ванредним животним ситуацијама; разуме значај континуираног развоја физичких способности, разноврсних моторичких активности, утицај на здравље, здравље околине и квалитет живота.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ученик је стекао знања и у стању је да користи разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања. Има позитиван став према физичким активностима и спорту у свакодневном животу, поштује правила и негује здраве међуљудске односе.

Промовише улогу физичке активности и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социопатолошких појава.

Компетенције: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, брига за здравље

I. Методе рада.

- демонстративна;
- метода разговора;
- метода практичног рада.

Активности наставника:

- организује наставу,
- демонстрира,
- даје инструкције,
- упућује ученике,
- прати рад и напредовање ученика,
- оцењује активности ученика,
- подстиче ученике,
- уклања грешке.

Активности ученика:

- прати рад наставника,
 - поштује договорене процедуре око уласка и боравка у простору за час,
 - демонстрира,
 - изводи покрете по инструкцији,
 - бира игре (у договору са наставником и вршњацима),
 - уочава грешке при извођењу и коригује их.
- Корелација са другим предметима: ликовна култура , музичка култура , српски језик, природа и друштво .
- Наставна средства: опрема за физичко васпитање, разни раквизити (лопте, вијаче, козлић, струњаче, шведска клупа, чуњеви, греда, мердевине...), цд са музиком-народна кола.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе *физичког и здравственог васпитања*, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

- ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата:
 - вежбање у адекватној спортској опреми;
 - активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања;
 - вежбање и играње у слободно време;
- приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без раквизита;
- постигнућа у моторичким вештинама;

- индивидуални напредак ученика.

Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе прати се и вреднује:

- познавање основних правила елементарних и спортских игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране;
- учешће у ваннаставним активностима.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

2.8.ИЗБОРНИ ПРОГРАМ

2.8.1.ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред
Годишњи фонд часова

четврти
36 часова

Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Задаци наставе грађанског васпитања су:

- подстицање групног рада, сарадње и договарања са вршњацима и одраслима;
- подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности;
- оспособљавање ученика за препознавање и разумевањесопствених потреба и потреба других, и да штите и остварују својепотребе на начин који не угрожава друге;
- развијање свести о потреби уважавања различитости иособености;уочавање и превазилажење

- стереотипа везаних запол, узраст, изглед, понашање, порекло;
- развијање појма пријатељства;
- оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба;
- оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила којарегулишу живот у заједници и да кроз договарање активнодоприносе поштовању или мењању правила сагласно потребама;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечјих права и дабуду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање еколошке свести;
- развијање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности;
- оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе помери детета.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; – аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; – наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; – образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; 	<p style="text-align: center;">ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи</p>	<p>Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро– задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – <i>Мисли глобално делуј локално.</i> Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.</p>
	<p style="text-align: center;">ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција</p>	<p>Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе. Културни идентитет Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет. Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.</p>
	<p style="text-align: center;">ПРОЦЕСИ У</p>	<p style="text-align: center;">Потрошачко друштво</p>

<ul style="list-style-type: none"> – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; 	<p>САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња</p>	<p>Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача. Медији и потрошачка култура Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама. Права потрошача Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; – испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању. 	<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција</p>	<p>Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.</p>

Кључни појмови: право на здраву животну средину, култура, интеркултуралност, права потрошача

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

Изборни програм Грађанско васпитања четврти разред организован је, као и програми за претходна три, по моделу спирале што значи да су садржаји дати у исте четири области (*Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам*), али се они проширују и продубљују, а исходи се надограђују или се, ако је у питању вештина, даље развијају. Све четири области су једнако важне и доприносе достизању исхода и развоју међупредметних компетенција.

Програми Грађанског васпитања у првом циклусу основног образовања и васпитања, по свом циљу и концепцији, најближи су програмима обавезног предмета Свет око нас, односно Природа и друштво. Како ученици расту повећавају се и њихове когнитивне, емотивне и социјалне способности да упознају појаве у свету који их окружује. Зато се у првом разреду, као и у наведеном обавезном предмету, проучавају појаве из најближег окружења (породица, одељење), затим у другом разреду то су појаве из

школског окружења, у трећем разреду из шире заједнице, а у четвртном појаве које се односе на цео свет и планету Земљу. Окосницу програма за четврти разред чине вредности, права, одговорност, различитост, равноправност.

Елементи екологије и одрживог развоја уграђени су у програм четвртог разреда кроз области *Људска права* и *Грађански активизам*, у складу са идејом *Мисли глобално, делуј локално*. Ученици се усмеравају на личну одговорност и активизам у сопственој заједници, уз развој свести да су у питању феномени који су глобалне природе. У раду са ученицима потребно је уважити њиховазнања и искуства која већ имају из ове области, из школе и ван ње, а затим их подстицати да о квалитету животне средине, сада и у будућности, размишљају са становишта права и одговорности. Вредности на којима почива право на здраву животну средину, како је то дато у садржају, треба ученицима приближити преко примера који су им блиски. Ученици треба да разумеју да угрожавање животне средине не познаје државне границе, не прави разлику међу људима различите расе, вере, пола, образовања и нема временско ограничење. Сваку штету животной средини коју људи данас направе осетиће и генерације које долазе. Иако су у питању ученици узраста од десет или једанаест година, имајући у виду садржаје и активности из програма претходних разреда, они могу својим речима образложити важност информисања грађана о стању животне средине (глобалне и локалне), као и да се, примерено својим могућностима, ангажују у акцијама које имају за циљ побољшање животне средине.

У оквиру области *Демократско друштво* ученици ће се бавити појмовима *култура*, *традиција*, *мултикултуралност* и *интеркултуралност*, који као и екологија, имају глобалну димензију. Иако постоје бројне дефиниције појма *култура*, за потребе овог програма довољно је да ученици схвате да се он односи на целокупно материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице. Поред културе народа који је већински у једној заједници, она обухвата и културне утицаје других народа који су ту живели или сада живе. Културу и традицију чине језик, књижевност, музика, фолклор, празници и бројни обичаји из свакодневног живота, што је ученицима већ познато на основу искуства стеченог на часовима различитих предмета и кроз ваннаставне активности. Културу треба довести у везу и са питањем идентитета, такође коришћењем различитих примера, као што је рађено у оквиру програма за први разред (*лични идентитет*) и програма за други разред (*групни идентитет*). Културни идентитет је осећај припадности групи која има своју посебну културу. Ученици четвртог разреда на основу свог школског и ваншколског знања сасвим добро могу навести карактеристике културе којој припадају, али их треба подстицати да препознају и карактеристике оних култура којима не припадају апостоје у њиховој заједници. Интеркултуралност подразумева отвореност заједнице за све њене грађане, без обзира којој култури припадају и међусобну размену у којој сви добијају, а не губе свој културни идентитет. Подразумева се да ученици не треба да користе изразе *мултикултуралност* и *интеркултуралност*, али је потребно да их на примерима разликују (живот *једни поред других* од живота *једних са другима*) и предност дају размени међу културама. Иако ученици још увек немају развијену пуну перспективу прошлости људске цивилизације, ипак могу да процене како би свет изгледао да се културе нису сусретале и прожимале. Ученици у четвртном разреду и сами могу да препознају утицај других култура, најчешће преко музике и хране. Исходи наведени у програму имају за циљ да афирмишу интеркултуралност и давање подршке избеглицима и мигрантима да се уклопе у нову средину, уз очување сопствене културе и традиције. Уколико ученици живе у средини где има више културних заједница или миграната из различитих земаља, могу се организовати часови међусобног упознавања преко представљања обичаја и различитих продуката културе.

Трећа област овог програма има за циљ да приближи ученицима још један глобални процес који се огледа у подстицању културе прекомерне потрошње у развијеним земљама, иако у свету још увек постоје људи који немају основне услове за живот (пијаћа вода, довољно хране). Ова област се лако повезује са садржајем и активностима из програма Грађанског васпитања за трећи

разред који се односе на солидарност. Уколико се програм остварује у групи која је хетерогена по томе колике су могућности ученика у потрошњи (што је и најчешћи случај), треба бити посебно пажљив у избору активности и примера, како се неки ученици не би осећали непријатно. Постоје бројни начини на које се могу представити основне карактеристике прекомерне потрошње и њена веза са повећањем загађења животне средине. Рад на овим садржајима погодан је за јачање медијске писмености ученика и њихово оспособљавање да критички разматрају различите рекламне поруке које подстичу прекомерну потрошњу (често на кесицама играчака произвођач наводи *сакупи све, направи колекцију* и сл.), или на који начин се деца у њима приказују (какву функцију имају). Ученици могу, на пример, једноставном анализом реклама намењених деци њихових година да утврде који производи се препоручују и на који начин (чипс, чоколада, газирано пиће...). Активност се може спровести у форми рада у паровима или малим групама, након чега ће ученици представити резултате своје анализе и дискутовати.

Листа права која се проучава у оквиру Грађанског васпитања у првом циклусу основног образовања и васпитања заокружује се са још једним правом последње генерације. У питању су *права потрошача*, која су значајна у савременом свету у којем се, ради профита, потрошачи могу, на различите начине, довести у заблуду или бити преварени. Од ученика се очекује да критички разматрају не само питања прекомерне потрошње, већ и питања квалитета робе или услуга које добијају за свој новац. У узрасту од 10 или 11 година деца све чешће имају џепарац и налазе се у улози самосталних потрошача. Зато је важно да граде одговоран однос према куповини, у смислу: да читају декларацију (састав, рок трајања, начин употребе), да постављају релевантна питања продавцу, да, на пример, при куповини нових батерија, старе батерије одложе на адекватно место, да процењују однос цене и квалитета робе и сл. Ученике треба елементарно упознати са тим да постоји закон који регулише права потрошача, да постоје институције које интервенишу када су права потрошача угрожена, као и да постоје удружења која обављају различите активности у овој области, као што је, на пример, спровођење истраживања о разликама у цени дечије гардеробе у различитим земљама, или обавештавање грађана о правима и одговорностима потрошача, обавештавање о актуелностима на тржишту... У раду на овим садржајима могу се користити примери из медија, лична искуства ученика (њихових родитеља), уколико ученици желе да их поделе са групом, као и различите технике рада: од презентације, студије случаја, до играња улога.

Четврта област, као и у претходним програмима, тиче се грађанског активизма и то у области екологије. Од ученика се очекује да планирају и спроведу малу еколошку акцију користећи искуства која су стекли у акцијама из претходна три разреда. Наставник треба да буде помоћ и подршка ученицима да што самосталније прођу кроз неопходне кораке у акцији. Може се направити веза са акцијама које спровode друге групе, како у оквиру овог изборног програма, тако и у оквиру обавезног предмета Природа и друштво, који има комплементаран концепт и садржаје. Ова активност, такође, може бити део пројектне наставе, која је и уведена у образовни систем како би допринела когнитивном, афективном и социјалном равоју ученика и развоју међупредметних компетенција. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе који се односе на тражење решења за неки проблем кроз тимски рад и коришћење савремених технологија. Заједничко за њу и активности у оквиру Грађанског васпитања јесте то што се предност даје процесу рада и сарадњи наспрам самих резултата. Пројектна настава од ученика захтева самостално проналажење информација, способност решавања проблема, рад у групи, критичко мишљење, доношење одлука, аргументовање, преузимање одговорности, поштовање рокова, планирање, самовредновање, што су све захтеви и програма Грађанског васпитања, посебно у области *Грађански активизам*. Пројектна настава подразумева унапређивање компетенције ученика да користе савремене технологије у образовне сврхе на одговоран и безбедан начин, што се уклапа са очекиваним исходима програма Грађанског васпитања за други разред (безбедност у коришћењу интернета), а који треба и даље неговати. Важно је и то да ученици све време

документују свој рад како би унапредили компетенције за вредновање тока и исхода акције, као и за писање различитих извештаја или припрему презентација, изложби и сл.

Садржаје у све три тематске целине наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада, али увек имајући у виду исходе које треба достићи. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика, да буду мерљиви и проверљиви, тј. да наставник, пратећи активности ученика, може лако да утврди да ли их они достижу и у којој мери. Најчешће су на нивоу примене, што значи да се знање и разумевање подразумевају, јер без тога нема примене. Такав приступ одговара концепту Грађанског васпитања од кога се очекује да код ученика развија конативну, вољну компоненту која долази до изражаја у понашању. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља предмета и развоја међупредметних компетенција. Између исхода постоји повезаност. Достицање једног исхода доприноси достизању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода, што се препознаје у томе да се неки исходи у истој или сличној формулацији налазе у програмима за више разреда.

У процесу планирања наставе и учења наставник се руководи, преваходно, исходима које ученици треба да достигну. Приликом избора активности, како наставника тако и ученика, треба имати у виду да се свака од њих може вишеструко искористити. На пример, у оквиру скоро свих активности на различитим садржајима могућ је допринос достизању исхода који се односе на комуникацију, осетљивост за различитост, сарадњу, поштовање правила, доношење одлука. То значи, да за такве исходе нису потребни посебни садржаји, активности и часови. Њихово достизање одвија се постепено, спонтано и то не само кроз избор садржаја већ и кроз избор одговарајућих начина рада.

Достицање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције, као и да сами осмисле неке друге активности. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности), као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Добро је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. С обзиром на узраст ученика добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовање.

Грађанско васпитање је део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Овај програм има природну везу са предметима Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура и Музичка култура.

У овом програму продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте: постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити у току рада на неком садржају као вид документовања процеса учења и активности ученика, при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени

напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради.Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример, на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

ОПШТА КОМПЕТЕНЦИЈА : Сазнање о себи и другима

Компетенција: Компетенција за учење, комуникација, сарадња, вештина за живот у демократском друштву ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Оцењивање ученика у Грађанском васпитању се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Оно је описно и подразумева да ученици имају увид у своје напредовање и то не само у достизању исхода из овог програма, већ и у развоју неколико међупредметних компетенција, посебно *компетенције за одговорно учење у демократском друштву*. Како је највећи број активности ученика, у оквиру часова овог изборног програма, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Када су у питању активности ученика у оквиру последње области, ученици не треба да буду оптерећени резултатима, јер се и из неуспелих акција може много научити. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.

Како је у питању крај првог циклуса основног образовања и васпитања и изванредан број ученика ће у наставку школовања изабрати верску наставу, било би добро да се изврши неки вид рекапитулације о томе шта се све дешавало током четири разреда, са посебним освртом на активности у оквиру области где су ученици спроводили акцију. Тај осврт наставник може осмислити на различите начине (спонтани разговор, писање састава, квиз, прављење изложбе на основу сачуваних продуката...), али са истим циљем, да ученици постану свесни знања која су стекли, ставова и вештина које су развили, а који су значајни за одговоран живот у демократски уређеној заједници. Осврт би требало да садржи процењивање следећих елемената компетенције за одговорно учење у демократском друштву (знања, ставови, вештине): каква је била сарадња у групним активностима, колико смо били отворени за различитости, колико знамо о људским правима и проблемима неравноправности, како смо решавали сукобе, колико смо били одговорни за сопствене поступке, колико смо критички промишљали, колико смо били толерантни и солидарни, да ли смо препознавали опасности и знали коме да се обратимо за помоћ, да ли смо се понашали на начин који не угрожава друге људе и животну средину, да ли смо у дискусији показивали вештину активног слушања, да ли смо износили ставове засноване на аргументима, да ли смо комуницирали на конструктиван начин, како смо прикупљали и обрађивали податке, да ли смо изградиле став да треба штитити и поштовати људска права.

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: методску окосницу предмета чине интерактивне радионице, а у оквиру њих и метода разговора, демонстративна метода, метода практичних радова, метода посматрања, индуктивно-дедуктивне методе.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно учествовање у наставном процесу – радионицама; искуствено учење; размена мишљења и искустава; откривање сазнања о себи и другима кроз размену искустава и мишљења; играње; слушање туђих гледишта и инструкција наставника; уочавање; препознавање; описивање и други облици усменог изражавања; формирање навика и ставова; развијање одговорнијег односа према околини, раду, животу.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује наставни процес; креативно организује радионичарски облик рада; демонстрира; усмерава ученике; подстиче; слуша; подржава; одржава интересовање и сазнајну мотивацију ученика; храбри ученике на изношење личних ставова; уважава свачије мишљење; помаже ученицима у изградњи позитивне слике о себи, самопоуздања и богатије личности.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: Грађанско васпитање је део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Овај програм има природну везу са предметима Српски језик, Природа и друштво, Ликовна култура и Музичка култура.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: папир А4 формата, пак папир, фломастери, бојице, маказе, селотејп, аудио и визуелни прикази ситуација, помоћна литература: Буквар дечјих права и приручник за реализацију овог наставног предмета.

2.8.2. ВЕРСКА НАСТАВА -- ИСЛАМСКИ ВЈЕРОНАУК –ILMUDDIN

Годишњи број часова: 35

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Циљ наставе Исламске вјеронауке (четврти разред) јесте да ученици савладају основне Исламске вјеронауке, негујући свијест о значају улоге Илмудина у очувању свог вјерског идентитета.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ-	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
--------	---------	----------	-------------------

	ТЕМА		
-активно слуша и разуме садржај наставне јединице која му се предаје. -овлада основама Илмудина за његов узраст.	-породица и друштво -живот посланика Мухаммеда а.с. -Намаз (молитва)	-улога и важност породице у Исламу -однос према родитељима -однос према сирочади -у каквим приликама је рођен и где је живио Мухаммед а.с. -Исељавање у Абесинију -Година туге -Битка на Бедру -Џума намаз -Бајрам намаз -Теравија намаз	- Током школске године у оперативном плану.

2.8.3.ВЕРСКА НАСТАВА -- ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Разред	Четврти
Наставни предмет	Верска настава – православни катихизис
Годишњи фонд часова	36
Циљ наставе предмета	- упознавање ученика са садржајима и начином рада • ученик ће бити мотивисан да похађа часове верске наставе.

	<ul style="list-style-type: none"> - Пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ –да постане Црква; - Развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом; - Указати ученицима на значење речи Црква. • Развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на живот у заједници. - Омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе у заједницу са Њим; - Указати ученицима на значај вере за остварење заједнице са Богом; - Омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством о Христу и Апостолима. - Омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божјем;• <p>Омогућити ученицима да уоче значај жеље за остваривање заједнице са Богом;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом. - Омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља; - Пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха; - Омогућити ученицима да уоче шта су врлине; - Указати ученицима даврлине представљају прихватање Божје воље; - Пружити ученицима могућност да примете да они управљају својом вољом и праве личне изборе . - Пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом у најприснијој заједници на Светој Литургији; - Омогућити ученицима да уоче разлику између иконе и неке друге уметничке слике или фотографије; - Омогућити ученицима да изграде свест о томе да иконе сведоче будуће Царство Божије у садашњем веку; - Установити обим и квалитет знања стечених у току школске године из Православног катихизиса.
--	--

Исходи	Област/Тема	Садржаји
Когнитивни аспект: - стећи основне информације о темама које ће се	I – УВОД	Упознавање са садржајем програма и начином рада.

<p>обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочити какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - желети да активно учествује на часовима верске наставе. 		
<p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочити важност постојања заједнице - уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; - уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе; - знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница; - знати да се заједница Бога, људи и зове Црква; - уочити да изван Цркве свет не може постојати вечно. <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве - бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји; - бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као Божји дар 	<p>II – ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР</p>	<p>Прича“Недостајати “(за заједницу као основ живота) Т. Телехтон Песма Св. Владике Николаја „Заједничарење са небом “</p> <p>Одабрани одељци из књиге „Из Ја-града у Ти-град</p> <p>Одломак из песме“Зимска идила“ Војислава Илића</p>
<p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочити да нас Христос позива у лични однос - заједницу љубави; - увидети да су апостоли људи који су слични нама; - уочити да је вера основ заједнице са Богом; - увидети да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са 	<p>III – ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ</p>	<p>Прилагођена и препричана новозаветна прича о Христовом позиву Апостола Новозаветна прича о ап. Петру када тоне О делима Апостола «Мали принц», А. С. Егзипери - одломци Песма «Звезда се засја .Прилагођена и</p>

<p>само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - упознати најважније хришћанске врлине; - увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити; - увидети да се и врлине усавршавају. <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бити подстакнут да следује светитељима Божјим; - бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине. <p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочити да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом; - упознати садржај молитве «Царе небески»; - увидети да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље. <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе; - бити подстакнут да уреди школски простор најуспешнијим радовима; - бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса; - уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса четвртог разреда основне школе. 	<p>VI - СА НАМА ЈЕ БОГ</p>	
<p>Кључни појмови</p>		

УПУСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Начини и поступци остваривања

Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науку да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.

На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и начином вредновања њиховог рада. Врсте Настава се реализује кроз следеће облике наставе:

теоријска настава , практична настава

Место реализације наставе

Теоријска настава се реализује у учионици;

Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;

Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе

Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.

Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.

информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.

Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.

У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.

Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.

Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем

анкетних
 евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
 Оцењивање
 Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:
 усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика;

2.8.4. МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ – БОСАНСКИ ЈЕЗИК

Razred: četvrti

Nedeljni fond časova: 2

Godišnji fond časova: 72

VRIJEME	GLOBALNI PLANNASTAVE						
	OBRADA	UTVRĐI.	VEŽBA	OBNAVLJ.	SISTEM.	PISM.Z.	SVEGA
I POLUGODIŠTE	20	6	10	3	1	/	40
II POLUGODIŠTE	18	6	5	2	1	/	32
SVEGA	38	12	15	5	2	/	72

	NASTAVNA TEMA	OBRAZOVNI STANDARDI	ISHODI	ČASOVI
--	---------------	------------------------	--------	--------

				OBRADA	UTVRĐIVANJ	VEŽBA	OBNAVLJANJ	SISTEMAT.	PISM. ZAD.	SVEGA
SEPTEMBAR	I JEZIK	ON- 0.1.1. SN- 2.2.4. NN- 3.2.3.	Učenici će pravilno izgovarati glasove, reči i rečenice;		1					1
	II JEZIČKA KULTURA	1.1.3. 2.2.6. 3.2.4. 1.2.8. 2.2.7. 3.3.2. 1.3. 5. 2.3.7. 3.3.3.	Formiraće navike za čitko,uredno pisanje; Znaće da odredi redosled događaja u tekstu; Rečenicu će počinjati velikim početnim slovom; pravilno će upotrebljavati JE i IJE.			3				3
	III KNJIŽEVNOST	1.3.8.	Opisivati će prirodu koristeći što više pridjeva.	2						2
	IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE			1			1			2

OKTOBAR	I JEZIK	ON- 0.1.1.	SN- 2.2.4.	NN- 3.2.3.	Rečenicu će počinjati velikim početnim slovom; Primjenjivat će pravopisna pravila; Uočavat će vrste riječi u tekstu; Pravilno će recitirati stihove pjesama; Uočavat će slovo H u različitim pozicijama; Bogatiće svoj rečnik.	4	2				2		
		0.1.3.	2.2.5.	3.3.1.									
	II JEZIČKA KULTURA	1.2.1.	2.2.6.	3.4.1.								2	2
		1.2.8.	2.2.7.	3.5.3.									
	III KNJIŽEVNOST	1.3.7.	2.3.1.								4		
		1.4.1.	2.4.1.										
	IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE	1.5.3.	2.3.4.					1			1		
NOVEMBAR	II JEZIČKA KULTURA	ON- 0.1.1.	SN- 2.2.4.	NN- 3.2.1.	Učenik će znati da izražajno čita tekstove; Bogatiće svoj rečnik, Samostalno će formulirati naslov prema priči; Razlikovaće književne vrste: pjesmu, priču, bajku; Izražajno će recitirati stihove pjesama; Pravilno će opisivati doživljaje; Uočavat će vlastite imenice u tekstu.	3	1	2	1		5		
		1.1.3.	2.2.6.	3.2.3.									
		1.2.6.	2.2.7.	3.3.1.									
	III KNJIŽEVNOST	1.2.8.	2.3.1.	3.3.3.								1	1
		1.3.6.	2.3.4.	3.3.5.									
	IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE	1.3.8.	2.3.7.	3.4.1.									
	1.5.1.	2.5.2.	3.4.3.										
		1.5.2.	2.5.5.	3.5.1.							1		
		1.5.3.											

DECEMBAR	I JEZIK	ON- NN-	SN-	Učenik će pravilno izgovarati sve glasove, pravilo naglašavati riječi, tečno će povezivati riječ u rečenici jačinom I tempom prirodnog govora; ; Uočavati će glagole u tekstu; Opisivati će likove; Upoznat će se sa stanovnicima Sandžaka.	4	1	2							1	
	II JEZIČKA	0.1.1. 2.2.4. 3.2.1.	1.1.3. 2.2.6. 3.2.3.												2
	KULTURA	1.1.5. 2.2.7. 3.2.4.	1.2.8. 2.3.7. 3.3.1.												4
	III KNJIŽEVNOST	1.3.8. 2.3.5. 3.3.2.	2.5.5. 3.4.3.												4
IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE				1									1		
JANUAR	I JEZIK	ON- NN-	SN-	Učenik će razvijati čitalačke navike; -uočavaće I razlikovati vrste rečenica -razlikovat će glagolska vremena (prošlo, sadašnje i buduće)	1	1			1					2	
	II JEZIČKA	0.1.3. 2.3.4. 3.3.3.	1.2.8. 2.3.5. 3.5.1.												2
	KULTURA	1.3.6. 2.3.6. 3.5.3.													2
III KNJIŽEVNOST				3									2		

FEBRUAR	I JEZIK	ON- 0.1.3.	SN- 2.2.4.	3.2.3.	Primjenjivat će pravopisna pravila; glasove u našem jeziku; samoglasnicke i suglasnike; primjenjivat će pravopisna pravila pri pisanju naziva praznika, pri upotrebi dvije tačke i zareza u nabranju	2	1						1	
	II JEZIČKA KULTURA	1.2.5.	2.2.5.	3.2.4.			1							1
		1.2.6.	2.2.6.	3.3.2.										2
	III KNJIŽEVNOST	1.2.8.	2.3.5.	3.3.5.										
MART	I JEZIK	ON- 0.1.3.	SN- 2.2.4.	3.2.3.	Učenik će znati da odvoji bitne od nebitnih informacija; Razlikovaće glagolska vremena; Ipoznat će se sa različitim oblicima usmenog izražavanja; Prepoznavat će vrste rime u stihovima.	4	1						1	
	II JEZIČKA KULTURA	0.1.5.	2.2.6.	3.2.4.			1						1	
		1.2.1.	2.2.7.	3.3.2.									5	
	III KNJIŽEVNOST	1.2.6.	2.3.2.	3.4.1.			1						1	
		1.2.8.	2.4.1.	3.4.4.										
IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE	1.4.1.			1.5.2.										
APRIL	I JEZIK	ON- 0.1.3.	SN- 2.2.4.	NN- 3.2.1.	Pravilno će upotrebljavati veliko početno slovo prilikom pisanja; Pravilno će koristiti interpunkcijske znake; Znat će da napiše pismo, čestitku, razglednicu; Uočavat će pridjeve u tekstu i znat će da ih podeli. Upoznat će se sa nošnjom Bošnjaka.	3	2						2	
	II JEZIČKA KULTURA	0.1.5.	2.2.6.	3.2.3.			1						1	
		1.2.1.	2.2.7.	3.2.4.									3	
	III KNJIŽEVNOST	1.2.5.	2.5.3.	3.3.5.										
		1.2.8.	2.5.5.	3.5.1.										
IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE	1.5.2.		3.5.3.	1.5.3.							1			

MAJ	I JEZIK II JEZIČKA KULTURA III KNJIŽEVNOST IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE	ON- 0.1.1. 0.1.5. 1.2.5. 1.3.10. 1.5.2. 1.5.3.	SN- 2.2.4. 2.2.7. 2.3.2. 2.3.4. 2.5.5.	NN- 3.3.3. 3.3.5. 3.4.4. 3.5.1. 3.5.3	Znat će da prilagodi čitanje situaciji u tekstu; Znat će da izdvoji cjelinu u tekstu I izražavati sopstveni utisak o pročitanoj tekstu; Znat će da prepriča tekst na osnovu datog plana; Pravilno će izgovarat glasove: Č, Ć, Đ, DŽ; Razlikovat će rečenice po sastavu; Razlikovat će lirsku i epsku pjesmu; Upoznat će se sa običajima i muzikom Bošnjaka.	3 2	1	1	1			2 1 3 3
	JUN	III KNJIŽEVNOST IV ELEMENTI NACIONALNE KULTURE	ON- 0.1.5. 1.2.8.	SN- 2.3.3.	NN- 3.3.1. 3.3.5.	Učenik će poštovati I primjenjivat će pravopisna pravila koja je naučio; Razgovarat će na koji način provode Bajram; Koristit će bogat fond riječi u odnosu na uzrast.	2			1	1	

OBRAZOVNI STANDARDI

OSNOVNI NIVO:

- 0.1.1. poznaje osnovna načela vođenja razgovora: umije da započne razgovor, učestvuje u njemu i okonča ga; pažljivo sluša svoje sagovornike
- 0.1.3. kazuje tekst prirodno, poštujući intonaciju rečenice/stiha, bez tzv. «pevušenja» ili «skandiranja»
- 0.1.5. ume samostalno (svojim riječima) da opisuje i da priča na zadatu temu: drži se teme, jasno strukturira kazivanje (uvodni, središnji i završni dio kazivanja)
- 1.2.1. vlada osnovnom tehnikom čitanja ćiriličnog i latiničnog teksta
- 1.2.5. određuje osnovnu temu teksta
- 1.2.6. razumije doslovno značenje teksta
- 1.2.8. procjenjuje sadržaj teksta na osnovu zadatog kriterijuma: da li mu se dopada, da li mu je zanimljiv; da li postoji sličnost između likova i situacija iz teksta i osoba i situacija koje su mu poznate; izdvaja riječi koje su mu nepoznate.
- 1.3.3. počinje rečenicu velikim slovom, završava je odgovarajućim interpunkcijskim znakom
- 1.3.4. upotrebljava veliko slovo prilikom pisanja ličnih imena, naziva mjesta (jednočlanih), naziva škole
- 1.3.5. piše kratkim potpunim rečenicama jednostavne strukture
- 1.3.6. izdvaja naslov, uglavnom se drži teme
- 1.3.7. prepričava kratak jednostavan tekst (do 200 reči)
- 1.3.8. koristi skroman fond riječi (u odnosu na uzrast); pravilno ih upotrebljava
- 1.3.10. piše čestitku (za Novu godinu, rođendan), pozivnicu, razglednicu (sa ljetovanja, zimovanja, ekskurzije)
- 1.4.1. prepoznaje vrste riječi (imenice i glagole)
- 1.4.3. prepoznaje vrste rečenica po komunikativnoj funkciji (obavještajne, upitne, uzvične, zapovjedne) i po potvrđnosti/odričnosti (potvrđne i odrične)
- 1.5.2. određuje glavni događaj i likove (koji su nosioci radnje) u književno umjetničkom tekstu
- 1.5.3. određuje vrijeme i mjesto dješavanja radnje u književno umjetničkom tekstu

SREDNJI NIVO:

- 2. 2.1. čita tekst prirodno, poštujući intonaciju rečenice/stiha; umije da odredi na kom mjestu u tekstu je pauza
- 2.2.4. određuje osnovni smisao teksta i njegovu namjenu
- 2.2.5. prepoznaje figurativno značenje u tekstu
- 2.2.6. izvodi jednostavne zaključke na osnovu teksta
- 2.2.7. iznosi svoj stav o sadržaju teksta i obrazlaže zašto mu se dopada/ne dopada, zbog čega mu je zanimljiv/nezanimljiv
- 2.3.1. zna i koristi oba pisma (ćirilicu i latinicu)
- 2.3.2. upotrebljava veliko slovo prilikom pisanja imena mjesta; pravilno piše glasoveć, č, đ, dž; pravilno piše suglasnik J u intervokalskoj poziciji
- 2.3.3. piše jasnim i potpunim rečenicama
- 2.3.4. drži se teme; izlaganje organizira oko osnovne ideje teksta koju potkrepljuje odgovarajućim detaljima
- 2.3.5. jezički izraz prilagođava komunikativnoj situaciji (formalnoj/neformalnoj)
- 2.3.6. sastavlja kratak narativni tekst
- 2.3.7. koristi fond riječi primjeren uzrastu; upotrebljava sinonime (npr, da izbegne ponavljanje)
- 2.4.1. određuje vrste riječi (imenice i glagole)
- 2.4.4. određuje vrste rečenica po komunikativnoj funkciji (obavještajne, upitne, uzvične, zapovjedne) i po potvrđnosti/odričnosti (potvrđne i odrične)
- 2.5.1. određuje folklorne forme (kratke narodne umotvorine- poslovice, zagonetke, brzalice)
- 2.5.2. prepoznaje stih i strofu u lirskoj pjesmi
- 2.5.3. određuje karakteristične osobine, osjećanja, izgled i postupke likova u književno umjetničkom tekstu
- 2.5.5. razlikuje pripovijedanje od opisivanja i dijaloga

NAPREDNI NIVO:

- 3.2.1. izvodi složene zaključke na osnovu teksta, objedinjujući informacije iz različitih dijelova dužeg teksta
 - 3.2.3. izvodi složene zaključke na osnovu teksta i izdvaja dijelove teksta koji ih potkrepljuju; rezimira narativni tekst
 - 3.2.4. objašnjava i vrednuje događaje i postupke likova u tekstu (npr. Objasnjava zašto je lik postupio na određen način, ili vrednuje kraj priče u odnosu na svoja predviđanja tokom čitanja teksta, ili iznosi svoj stav o događajima iz teksta)
 - 3.3.1. piše jasnim, potpunim, dobro oblikovanim rečenicama; koristi raznovrsne sintaksičke konstrukcije, uključujući i složene
 - 3.3.2. jasno strukturira tekst (uvodni, središnji i završni deo teksta);
 - 3.3.3. prilagođava jezičko-stilski izraz tipu teksta
 - 3.3.5. koristi bogat fond riječi (u odnosu na uzrast)
 - 3.3.6. izdvaja pasuse
 - 3.4.1. imenuje vrste riječi (vlastite i zajedničke imenice i glagole)
 - 3.4.3. određuje značenja nepoznatih riječi i frazeologizama na osnovu situacije i teksta/ konteksta u kojem su upotrebljeni
 - 3.4.4. upotrebljava riječi u osnovnom i prenesenom/ figurativnom značenju
 - 3.5.1. tumači osobine, ponašanje i postupke likova pozivajući se na tekst
 - 3.5.3. tumači ideje u književno umjetničkom tekstu, argumentuje ih pozivajući se na tekst.
- Dobro raspoređuje osnovnu informaciju i dodatne informacije unutar teksta i pasusa

OSTVARIVANJE NASTAVE I UCENJA

KNJIZEVNOST

U nastavi književnosti najvažnije je kod učenika razvijati sposobnost čitanja književnih tekstova sa razumijevanjem, podsticati ljubav prema čitanju, graditi osećaj za lepo i vredno, vaspitavati ukus i negovati istrajnost u čitanju i doživljavanju književnog dela. Učenike treba navikavati da opisu doživljaj pročitanih književnih djela i iznesu mišljenje o njima. Osim navedenog, potrebno je unaprijediti čitanje i sve oblike čitanja, kao i osposobiti učenike za samostalno čitanje i samostalan rad na tekstu.

Takođe, važno je kod učenika razvijati interesovanja i motivacije za umjetnički tekst. Bitno je osposobiti učenike da prepoznaju određene književnoteorijske i funkcionalne pojmove i otkriju njihovo značenje, kao i osposobiti ih za govornu interpretaciju književnog teksta: kazivanje i recitiranje, izvođenje dramskog teksta po ulogama i uživljanje u vrijednosti književnog lika.

Procesom nastave književnosti potrebno je postići i sledeće:

- uocavanje pojedinosti i elementarnih slika ekspresivnih mjesta i koriscenje jezicko-stilskih sredstava;
- otkrivanje uzrocno-posljedicnih veza u slozenoj strukturi umjetnickog teksta;
- osposobljavanje učenika da istrauju tekst, da se sami snalaze u njemu, da ga prepravavaju (ako je prozni tekst u pitanju);
- uocavanje događaja, situacija, scena, konflikata i razvijanja sposobnosti za izrazavanje vlastitih stavova;
- uocavanja radnje, redosljeda izlaganja, uocavanje logickih cjelina i njihovo jezicko naslovljavanje;
- osposobljavanje za uocavanje ideja ili poruka;
- uvodenje učenika u vrijednovanje književnog umjetnickog teksta;
- sirenje saznanjih vidika učenika.

ELEMENTI NACIONALNE KULTURE

U oblasti nacionalne kulture na nivou ovog uzrasta pažljivim odabiranjem priča i predanja treba učenike upoznavati sa običajima, blagdanima, praznicima, značajnim datumima i ličnostima iz bosnjačke historije kako bi se kod njih razvijao pozitivan stav prema osobenostima sopstvene nacionalne pripadnosti.

JEZIK

U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pismenu komunikaciju standardnim bosanskim jezikom. Usvajanje gramatike bosanskoga jezika u početnim fazama na mladom uzrastu pretežno je nesvjesno - u raznovrsnim aktivnostima učenici slušaju iskaze na bosanskom jeziku, ponavljaju ih i kombiniraju u odgovarajućim poznatim i bliskim kontekstima. U narednim fazama nastavnik pomaže učenicima da uoče jezička pravila i počnu da ih primjenjuju. Važno je neposredno nametnuti gramatičku pojavu. Bitno je da učitelj/učiteljica u svakoj pogodnoj situaciji znanje iz gramatike stavi u funkciju tumačenja teksta. Pri obradi nastavnih jedinica važno je koristiti pogodan polazni tekst (lingvometo- dčki tekst) na kojem će učenici uočiti novu gramatičku pojavu koristeći već stečena znanja. Jezičku pojavu bi trebalo predstaviti ilustracijom ili graficki, kako bi je učenici lakše usvojili i zapamtili. Naucenu gramatičku pojavu

obnoviti i provjeriti kroz jezikovnu igru, kako bi nastava gramatike učenicima bila što zanimljivija.

Budući da učenici koji pohađaju nastavu Bosanskoga jezika sa elementima nacionalne kulture, pohađaju i nastavu srpskoga jezika, svrsishodno je u odgovarajućim prilikama koristiti transfer znanja stečenih na srpskom jeziku i o srpskom jeziku. Nastava Bosanskoga jezika sa elementima nacionalne kulture treba da bude u korelaciji s nastavom srpskoga jezika.

Jezička gradnja se iz razreda u razred postepeno proširuje i uslozjava, ona je kumulativna i nadovezuje se na prethodnu. Uvođenje novog elementa podrazumeva ovladanost prethodnim, što znači da se nova gradnja oslanja na prethodnu koja se kontinuirano vježbava.

Kada su u pitanju nastavni sadržaji koji se odnose na pravopis (ortografiju) bosanskoga jezika važno je da pravopisna pravila učenici usvajaju postepeno, uz ponavljanje i vježbanje već naučenog i uz usvajanje novih sadržaja, i to putem različitih vježbanja kako na nivou riječi tako i na nivou rečenice.

Pisanje visećanih geografskih naziva potrebno je povezati sa nastavom prirode i društva, kao i sa znanjem stečenim na času srpskoga jezika. Kada su u pitanju skupovi je/ije potrebno je obnoviti znanja iz prethodnih razreda, proširiti ih i produbiti.

Obzirom da je u bosanskom jeziku karakteristična upotreba glasa „H“ neophodno je pronaći adekvatne primere i na zanimljiv način predstaviti ih učenicima. Takođe, na časovima ortoepije vježbati izgovor riječi koje sadrže glasove: c, c, dz i d.

JEZICKA KULTURA

Oblast Jezicka kultura obuhvata usmjeno i pismeno izrazavanje. Usmjeno izrazavanje učenika treba razvijati u razgovoru u kojem ih učitelj usmjerava da jasno, precizno i razgovetno izgovaraju recenice, postujući intonaciju i pravilno akcentovanje u recenicama. Učitelj treba da stvara prilike i podstiče učenike da govore, iznose informacije, svoja mišljenja, osjećanja itd. U trećem razredu trebalo bi podsticati učenike da prepričaju, pričaju i opisuju i na sažet i na opsiran način kako usmjeno, tako i pismeno. Prepričavanje mora da ima svoj cilj i da bude planski i usmjeren. Potrebno je usmjeravati učenike kako da odaberu činjenice, kako da odvoje glavno od sporednog i manje bitnog i kako da slede hronoloski tok sadržaja. Pričanje predstavlja stvaralacko izražavanje bez obzira na to da li je u pitanju stvarnost ili fantazija. Najčešće se počinje sa pričanjem doživljaja, pa potom događaja. Potrebno je ukazati učenicima da zanimljivo pričanje treba da bude dinamično, kao i da mogu slobodnije da iznose lične doživljaje, stavove, da budu mastoviti i originalni, da se emocionalno i slikovito izražavaju. Opisivanje - treba osposobljavati učenike da pažljivo posmatraju, uočavaju, otkrivaju, zapazuju, uspoređuju, pa tek onda daju predmetnost da misaono zaokruže i jezički uoblice. Ciljeve i zadatke ove vrste vježbanja trebalo bi postepeno uslozjavati - od jednolinijske deskripcije vidljivog do promišljenog, analitičkog izražavanja doživljaja stvarnosti u kojoj će biti istaknuta samostalnost i individualnost učenika.

Tokom nastave jezičke kulture trebalo bi osposobiti učenike da pravilno popune različite jednostavne obrasce, da napisu čestitku, čestitaju praznik, napisu pozivnice za rođendan i slično. Jezicka kultura učenika neguje se i kroz igrovne aktivnosti, posebno kroz jezičke vježbe, na primjer: igra uloga - ponašanje, učtivost u obraćanju, uvazavanje različitosti, postovanje drugog. Govorne vježbe kod učenika podstiču maštu i kreativnost zbog čega bi ih trebalo češće primjenjivati u nastavi jezičke kulture.

Nijedan školski pismeni zadatak se ne izrađuje u trećem razredu.

PRACENJE I VREDNOVANJE NASTAVE I UČENJA

Pracenje napredovanja i ocjenjivanje postignuća učenika realizuje se u skladu sa *Pravilnikom o ocjenjivanju učenika u osnovnom obrazovanju i vaspitanju* i usmjereno je na dobijanje informacija o obrascima mišljenja i uslovima pod kojim učenik može da funkcionalno primjeni znanje razvijeno tokom procesa nastave i učenja. Proces pracenja i vrednovanja jednog učenika treba započeti inicijalnom procjenom nivoa postignuća učenika. Akcenat bi trebalo da bude na učenikovim sposobnostima - na onome što učenik može ili pokušava da učini. Tokom procesa nastave i učenja učitelj kontinuirano i na primjeren način ukazuje učeniku na kvalitet njegovog postignuća tako što će povratna informacija biti dovoljno jasna i informativna, kako bi bila podsticajna za dalje napredovanje učenika. Svaka aktivnost je dobra prilika za procjenu napredovanja i davanje povratne informacije, a učenike treba osposobljavati i ohrabrivati da procjenjuju sopstveni napredak u ostvarivanju ishoda predmeta, kao i napredak drugih učenika.

2.8.5. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Разред: четврти

Годишњи фонд часова: 36

Етапе пројектне активности	Задаци етапа	Активности наставника	Активност ученика	Методе наставе и учења	ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:
ЦИЉАНА ЕТАПА	- Одрђивање циљева, формирање радних група	- Одређивање предмета истраживања, мотивисање ученика, помоћ у постављању циљева наставног пројекта	- Разматрање предмета истраживања, добијање неопходних додатних информација, утврђивање циљева истраживања	- Истраживање, - посматрање, - учење решавањем проблема - анализа и синтеза	функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација
АНАЛИТИЧКА ЕТАПА	- Анализа проблема, утврђивање извора информација, постављање задатака, редослед улога у групи	- Изношење предлога одговарајућег извора, начин прикупљања и анализа података, корекција, одређивање улога у сагласности са очекиваним исходима	- Формулисање задатка, утврђивање извора	- Истраживање, - посматрање, - учење решавањем проблема - анализа и синтеза	- уочавање сличности и различитости ради класификовања
ИСТРАЖИВАЧКА ЕТАПА	- Решавање постављених задатака	- Расподела посебно одабраних материјала сваком ученику, консултације, координација, контрола урађеног,	- Састављање плана рада, прикупљање информација, практично остваривање изабраних улога, испуњавање	- истраживање, - посматрање, - учење решавањем проблема - анализа и синтеза, - кооперативно учење	- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника - придржава се договорених правила правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и

		подстицање	одговарајућих функција		искључи рачунар, – користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника, – правилно седи при раду за рачунаром, – зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја.
КОНСТРУКЦИЈСКА ЕТАПА	- Анализа степена оставрености сваког задатка, конструисање пројекта	- Сагледавање слабости, консултације у оквиру отклањања слабости, консултације о формирању текуће документације	- Анализа добијених информација, комбиновање идеја и њихово уопштавање, извлачење опште идеје	- истраживање, - посматрање, - учење решавањем проблема - анализа и синтеза	- испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа
ПРЕЗЕНТАЦИОНА ЕТАПА	- Презентација наставног пројекта	- Организација експертизе	- Јавна одбрана	- демонстрација	- Добијене продукт учинити видљивим и представити их другима.
РЕФЛЕКСИВНО-ОЦЕЊИВАЧКА ЕТАПА	- Оцена резултата наставног пројекта и процеса његове реализације	- Уопштавање рецензија и мишљења, прогностичке оцене организације и реализација пројекта	- Процена процеса реализације, подстицај за стицање нових знања	- анализа,	- повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.

ЕВАУЛАЦИЈА	- процена оставареност и резултата, тешкоће у реализацији, посебни успеси, квалитет представљања и обавештавања јавности	- Оцењивање педагошког ефекта рада	- Самооцена у оквиру пројектне активности	- самооцењивање	- вербално изражавање спољашњих и унутрашњих запажања
-------------------	--	------------------------------------	---	-----------------	---

Планом наставе и учења у првом циклусу основног образовања и васпитања дефинисана је Пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационо-комуникационих технологија. Усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.

Пројектна настава почива на савременим схватањима детета, наставе, учења, функције образовања и сазнавања као социјалне конструкције подржане кроз сарадничко деловање, коришћењем различитих извора информација и активности. Применом пројектне наставе долази до повезивања познатог и непознатог, учења помоћу примера, учења примењивањем, развоја процедуралних знања, коришћења информационо-технолошког, као и комбиновања конвергентног (логичког) и дивергентног (стваралачког) мишљења. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе, али се овом врстом наставе поред централног захтева, који се односи на тражење решења за неки проблем, потенцирају још и процедуре, планирање, евалуирање, презентовање резултата, коришћење савремених технологија на правилан начин и наравно, тимски рад, односно процес сарадње, који је изнад самог резултата у решавању проблема.

Пројектна настава је део целокупног образовно-васпитног рада и треба да прати наставни процес уважавајући специфичности наставних предмета у четвтом разреду. Ослонци планирања и организације пројектне наставе су: уважавање узраста ученика и њихове природне радозналости, коришћење ваншколских знања, вештина и искустава ученика, укључивање свих ученика уз поштовање њихових различитости, повезивање садржаја свих наставних предмета и употреба савремених информационо-комуникационих технологија. Зато ова врста наставе омогућава да наставни предмети буду смислено међусобно повезани као и доведени у везу са свакодневним животом ученика. На тај начин се обезбеђује разумевање сврхе онога што се учи, функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација ученика.

Пројектна настава је драгоцен начин рада јер од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација, способност решавања проблема, самостално учење, рад у групи, сарадњу, критички однос према

властитом и туђем раду, доношење одлука, аргументовање, усвајање другачијих, нових начина рада, планирање. поштовање рокова и преузимање одговорности.

С обзиром на узраст ученика четвртог разреда и чињеницу да су се са оваквим начином рада сусрели у првом разреду, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник и даље главни организатор активности уз све више прилика у којима ће се самосталност ученика испољавати где год је то могуће. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта. Као и у претходним разредима и у четвртом је важно наставити са култивисањем сарадње и начина на који се комуницира у групи што су важни циљеви пројектне наставе, јер доприносе јачању одељењске кохезије.

Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке:

- дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи;
- планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта, подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада;
- реализацију планираних активности;
- приказ добијених резултата и продуката пројекта;
- вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта).

При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. За четврти разред, као и за први, други и трећи најпримеренији је и даље полуструктурирани тип пројекта с том разликом да наставник сада више укључује ученике, не сао у давање предлога и избор тема, већ и у планирање и самостално остваривање, а за поједине ученике и вођство у одређеним деловима пројекта. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажење материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе ученика на млађем школском узрасту.

Кроз пројектну наставу треба наставити рад на развијању основа дигиталне писмености. На крају четвртог разреда ученик би требало да буде у стању да:

- правилно рукује ИКТ уређајима;
- предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак и могућности употребе ИКТ-а;
- користи одговарајуће алатке програма за цртање и сачува свој цртеж;
- уреди краћи текст и сачува га на рачунару;
- направи једноставну презентацију користећи мултимедијалне садржаје;
- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ одраслог;
- критички бира садржаје са интернета и затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима;
- зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја;
- безбедно користи интернет и по потреби пријави и/или затражи помоћ одраслог.

Један од важних исхода реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), а њихов квалитет није приоритет.

Ученике треба стављати у ситуације да одређују и планира редослед активности у решавању одређених пројектних задатака, што, осим развијања самосталности, представља увод у алгоритамски начин размишљања. На пример: редослед активности чији ће продукт бити плакат са знаменитим личностима краја; редослед активности у прављењу кућице за птице, у изради школског часописа итд.

Пројектна настава јесте захтевнији облик рада који подразумева добру припрему наставника. Планом је предвиђено да се реализује са једним часом недељно, али сам наставник ће проценити каква динамика рада највише одговара могућностима ученика и фази у којој је пројекат. То значи да, уколико је потребно, Пројектна настава се може организовати и на другачији начин (на пример као двочас сваке друге недеље).

Родитељи треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и њеним најважнијим исходима. Они треба да подрже самосталне активности своје деце, или њихов заједнички рад са другом децом, као и да разумеју зашто је важно да не преузимају њихове задатке у жељи да имају боље продукте.

ПРАЋЕЊЕ И ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење и остваривање школског програма вршиће се кроз:

- сталне састанке Стручног већа,
- праћење постигнућа ученика путем посматрања, запажања, тестова знања, петоминутних испитивања, праћења активности, заинтересованости;
- усклађивање садржаја и активности током школске године, у односу на брзину напретка и постигнућа ученика;
- вредновање постигнућа рада,
- консултације са стручном службом.

Прати се:

- напредовање ученика у односу на почетно стање,
- успешност и брзина савладавања предвиђених садржаја,
- адекватност наставних средстава,
- кооперативност и укљученост ученика у рад,
- мотивисаност за учење и став према школи,
- примереност активности развојним могућностима и потребама ученика.

Садржај:

1.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ	2
1.2. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	3
1.3.ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА	4
2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	7
2.1.СРПСКИ ЈЕЗИК	7
2.2.ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	24
2.3.МАТЕМАТИКА.....	52
2.4.ПРИРОДА И ДРУШТВО.....	63
2.5.ЛИКОВНА КУЛТУРА.....	74
2.6.МУЗИЧКА КУЛТУРА.....	80
2.7.ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	87
2.8.ИЗБОРНИ ПРОГРАМ.....	98
2.8.1.ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	98
2.8.2.ВЕРСКА НАСТАВА — ИСЛАМСКИ ВЈЕРОНАУК –ILMUDDIN	105
2.8.3.ВЕРСКА НАСТАВА — ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС	106
2.8.4.МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ – БОСАНСКИ ЈЕЗИК.....	112
2.8.5.ПРОЈЕКТНА НАСТАВА.....	122

